

Rada Gminy Wierzbica

Wójt Gminy Wierzbica

WIELOLETNI PLAN FINANSOWY
GMINY WIERZBICA
NA LATA 2009-2021

powiat radomski

województwo mazowieckie

Wierzbica, kwiecień 2009 rok

Radni Gminy Wierzbica, kadencja 2006-2010:

1. Dzik Aldona - Przewodnicząca Rady Gminy
2. Brusik Marian - Zastępca Przewodniczącego Rady Gminy
3. Adamiec Maciej
4. Czyżewski Maciej
5. Grabski Jan
6. Grzyb Bożena
7. Kawalec Elżbieta
8. Kosela Józef
9. Lipiec Józef
10. Majewski Marian
11. Matejski Marek
12. Minda Zdzisław
13. Smorągiewicz Andrzej
14. Zawisza Andrzej
15. Ziętek Dariusz

Wójt Gminy Wierzbica: Dariusz Myśliwiec

Sekretarz Gminy Wierzbica: Monika Banaczek

Skarbnik Gminy Wierzbica: Irena Stańkowska

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie

1. ANALIZA HISTORYCZNA BUDŻETU GMINY WIERZBICA

 1.1. Ocena danych historycznych

 1.1.1. Dochody budżetowe

 1.1.2. Wydatki budżetowe

 1.1.3. Wynik finansowy

 1.2. Stan zobowiązań kredytowych i pożyczkowych Gminy

 1.3. Stan zobowiązań z tytułu udzielonych przez Gminę poręczeń

**2. ZAŁOŻENIA DŁUGOOKRESOWEJ PROGNOZY FINANSOWEJ
GMINY WIERZBICA**

 2.1. Dochody budżetowe

 2.2. Wydatki budżetowe bieżące

 2.3. Wydatki inwestycyjne

Wprowadzenie

Konieczność coraz lepszego zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Wierzbica i tworzenia jak najlepszych warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego oraz wzrostu rangi Gminy w otoczeniu związana jest w dużej mierze z inwestycjami komunalnymi.

Podstawowym czynnikiem ograniczającym możliwości zaspokajania potrzeb społecznych i gospodarczych jest ograniczoność środków finansowych będących w dyspozycji władz Gminy. Ta sytuacja wymaga racjonalnego (optymalnego) podejmowania decyzji o sposobie i kierunkach ich wydatkowania na cele inwestycyjne. Wydatki inwestycyjne z budżetu Gminy nie mogą być planowane w horyzoncie jednego roku budżetowego (jest to tzw. „planowanie od budżetu do budżetu”), gdyż jak pokazuje praktyka, prowadzi to do nadmiernej rozbudowy frontu inwestycyjnego, wydłużenia cyklu inwestycyjnego poszczególnych przedsięwzięć. W konsekwencji powoduje to wzrost ogólnych wydatków inwestycyjnych, a także przesunięcie w czasie korzyści dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych z tytułu oddania do użytku danej inwestycji. W tej sytuacji wydatki inwestycyjne muszą być programowane w dłuższej perspektywie czasowej, czyli kilkunastu lat. Tylko taki sposób podejścia prowadzi do racjonalnego ich wydatkowania, co umożliwi przy danych nakładach finansowych uzyskanie maksymalnego efektu społeczno-gospodarczego w postaci coraz lepszych warunków życia ludności i funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

Temu celowi służy WIELOLETNI PLAN FINANSOWY, który można określić mianem **długookresowej strategii finansowej Gminy Wierzbica**. Stanowi on narzędzie racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi, poprzez:

- powiązanie środków finansowych z celami rozwoju zawartymi w Strategii rozwoju i w innych wieloletnich programach i planach rozwoju Gminy, w tym w Wieloletnim planie inwestycyjnym,
- badanie efektywności wydatkowania środków finansowych na poszczególne zadania inwestycyjne,
- harmonizowanie strumieni dochodów i wydatków budżetu Gminy.

Wieloletni Plan Finansowy stanowić będzie podstawowe narzędzie efektywnego zarządzania finansami Gminy Wierzbica i istotny instrument strategicznego zarządzania jego rozwojem. Określa on bowiem w perspektywie 2021 roku :

- niezbędny, racjonalny poziom wydatków bieżących zapewniający wykonanie wszystkich zadań statutowych Gminy,
- wolne środki brutto, które można wykorzystać na finansowanie inwestycji gminnych i obsługę długu,

- wolne środki netto na realizację gminnych programów inwestycyjnych (a więc po uwzględnieniu kosztów obsługi istniejącego zadłużenia i zabezpieczenia środków na obsługę planowanego zadłużenia),
- górny pułap możliwości zadłużenia się Gminy – przyjmując najbardziej prawdopodobne założenia co do warunków kredytowania inwestycji gminnych.

Wieloletni Plan Finansowy stanowi „pomost” między perspektywicznymi ustaleniami (cele rozwoju i zadania realizacyjne) zawartymi w Strategii rozwoju i w innych wieloletnich programach i planach rozwoju, w tym w Wieloletnim planie inwestycyjnym a corocznymi budżetami Gminy. Wzajemne powiązania obu tych planów z corocznymi budżetami Gminy Wierzbica staną się istotnym czynnikiem poprawy efektywności gospodarowania środkami finansowymi pozostającymi w gestii jego Władz, a tym samym lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców i podmiotów gospodarczych.

Rozmiary potrzeb społeczno-gospodarczych, jakie występują w Gminie Wierzbica wymagają systematycznego prowadzenia prorozwojowej (proinwestycyjnej) polityki finansowej. Polityka ta winna zmierzać w pierwszym rzędzie do:

- długookresowej maksymalizacji dochodów budżetowych,
- racjonalizacji wydatków bieżących,
- wzrostu i poprawy efektywności wykorzystania środków inwestycyjnych.

Dzięki temu będzie można posiadane środki finansowe wykorzystać w maksymalnym stopniu na realizację zadań, wynikających z ustaleń Strategii rozwoju i z innych programów i planów rozwoju Gminy, w tym z Wieloletniego planu inwestycyjnego. Głównym czynnikiem długookresowej maksymalizacji dochodów budżetowych jest przede wszystkim trwały rozwój gospodarczy, tworzący bazę dochodową zarówno dla mieszkańców, jak i budżetu Gminy. Stąd też, Władze Gminy Wierzbica będą tworzyć jak najlepsze warunki dla jego rozwoju. Racjonalizacja wydatków bieżących powinna zmierzać do obniżenia kosztów zaspokajania potrzeb społecznych należących do zadań Gminy, przy zachowaniu określonego standardu świadczonych usług. Wymaga to prowadzenia stałego monitoringu bieżących kosztów utrzymania określonych obiektów, urządzeń i świadczenia usług. Poprawa efektywności wykorzystania środków inwestycyjnych wymaga konsekwentnego stosowania zasady racjonalności, tj. „maksymalizacji efektów z wydatkowanych nakładów lub minimalizacji nakładów na uzyskanie założonego efektu”. Możliwość stosowania tej zasady występuje we wszystkich fazach procesu inwestycyjnego poczynając od koncepcji projektu inwestycyjnego poprzez jego przygotowanie, a następnie realizację. Najważniejszą sprawą jest maksymalne skracanie czasu procesu inwestycyjnego, zgodnie z zasadą „czas to pieniądz”, co wymaga precyzyjnego jego zaplanowania. Ponadto, nie należy zbytnio rozbudowywać „frontu inwestycyjnego”, bowiem grozi to wydłużeniem się czasu realizacji inwestycji, a w konsekwencji wzrostem ich ogólnych kosztów.

Znaczne potencjalne możliwości zwiększenia środków finansowych na inwestycje istnieją także poprzez szersze korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania, a zwłaszcza:

- kredytów preferencyjnych na inwestycje proekologiczne,

- kredytów zwykłych (komercyjnych) i obligacji komunalnych,
- zagranicznych środków pomocowych, w tym z Unii Europejskiej,
- podejmowania wspólnych przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

WIELOLETNI PLAN FINANSOWY, tak samo jak Wieloletni plan inwestycyjny, ma charakter planu kroczącego i będzie corocznie aktualizowany, aby jego ustalenia uwzględniały nowe fakty i okoliczności pojawiające się zarówno w otoczeniu, jak i wewnątrz Gminy Wierzbica.

Niniejszy dokument pt. **WIELOLETNI PLAN FINANSOWY GMINY WIERZBICA NA LATA 2009-2021** zawiera długookresową projekcję dochodów i wydatków budżetowych, określa możliwości inwestycyjne oraz zdolność kredytową i płynność finansową Gminy.

Informacje zawarte w niniejszym dokumencie oparto o dane historyczne z wykonania budżetów dostarczone przez Skarbnika Gminy Wierzbica. Zestaw założeń prognostycznych ustalono na podstawie obserwacji kształtowania się sytuacji finansowej Gminy w ostatnich kilku latach, przewidywanych tendencji rozwoju w przyszłości oraz podczas indywidualnych rozmów z Wójtem Gminy i jego Zastępcą, Skarbnikiem oraz pracownikami Urzędu Gminy. Taki sposób podejścia umożliwił przyjęcie założeń prognostycznych jak najbliższych specyfice Gminy, uwzględniając jednocześnie zmiany zachodzące w gospodarce jak i zarysowujące się trendy rozwojowe w skali kraju oraz fakt akcesji Polski do Unii Europejskiej.

Podstawę opracowania **WIELOLETNIEGO PLANU FINANSOWEGO GMINY WIERZBICA NA LATA 2009-2021** stanowi Komputerowy Model Analizy Finansowej Gminy, opracowany w Agencji Rozwoju Komunalnego, zaktualizowany przez autorów opracowania. Na jego konstrukcję składają się następujące elementy:

I. Dane wyjściowe (bazowe):

1. Dane historyczne dotyczące wykonania budżetu Gminy (za lata 2005-2009 – dla przyjętego jako bieżącego roku 2009, dotyczące zarówno strony dochodów jak i wydatków budżetowych).
2. Przyjęty przez Radę Gminy plan budżetu na rok 2009 (jako rok bieżący),
3. Założenia, co do kształtowania się poszczególnych kategorii budżetowych na lata przyszłe, tj. do 2021 roku.

II. Dane do prognozy budżetu:

1. Projekcje budżetu na lata 2009-2021 oparte na założeniach dotyczących dochodów i wydatków budżetowych.
2. Analiza wskaźnikowa.
3. Plan wydatków inwestycyjnych.
4. Analiza zaciągniętych kredytów i pożyczek.
5. Graficzne przedstawienie wpływu obsługi kredytów i wydatków inwestycyjnych na budżet Gminy.
6. Analiza możliwości inwestycyjnych i zdolności kredytowych Gminy.

Niniejszy dokument zawiera długookresowe projekcje dochodów i wydatków budżetowych, określa możliwości inwestycyjne, zdolność kredytową i płynność finansową

Gminy. Dokument ten stanowi więc merytoryczną podstawę oceny obecnej i przyszłej sytuacji finansowej Gminy Wierzbica.

1. ANALIZA HISTORYCZNA BUDŻETU GMINY WIERZBICA

1.1. Ocena danych historycznych

Podstawy prawne dochodów gmin

Od stycznia 2004 r. obowiązuje nowy system finansowania zadań samorządu terytorialnego, wprowadzony ustawą z dnia 13 listopada 2003 r.¹ Nowe rozwiązania w systemie finansów samorządowych w założeniach miały prowadzić do:

- decentralizacji zadań i środków publicznych, a tym samym zwiększenia udziału samorządów w dysponowaniu środkami publicznymi,
- zwiększenia ekonomicznej odpowiedzialności jednostek poprzez zwiększenie udziału dochodów własnych w ogólnych środkach finansowych,
- powiązania sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego z koniunkturą gospodarki państwa,
- rozbudowania możliwości absorpcji środków unijnych poprzez zwiększenie strumienia środków i uelastycznienie zasad gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego,
- stworzenia instrumentów umożliwiających wspieranie przedsiębiorczości i podnoszenie kwalifikacji kadr.

Zmiany systemowe oznaczają wzmocnienie pozycji samorządów poprzez zwiększenie ich samodzielności w dysponowaniu środkami finansowymi. W trosce o stabilność finansów publicznych wprowadza się nieistniejące dotąd w polskim systemie finansów samorządu terytorialnego powiązania mechanizmu subwencji ze wskaźnikami makroekonomicznymi typu: PKB, stopa bezrobocia. Kwoty subwencji uzależnione będą również od innych wskaźników, takich jak: gęstość zaludnienia, powierzchnia dróg przypadająca na mieszkańca, wielkość wydatków na pomoc społeczną itp. Tego typu wskaźniki do ustalania kwot subwencji dla jednostek samorządu terytorialnego przyjmowane są w krajach Unii Europejskiej.

Jako cel ustawy wskazywano zapewnienie wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego, bez względu na ich położenie geograficzne i potencjał dochodowy, odpowiednich dochodów na realizację zadań publicznych wykonywanych przez poszczególne jednostki. Zwiększona została rola systemu wyrównawczego, którego zadaniem jest korygowanie różnic w dochodach jednostek samorządu terytorialnego w porównaniu z przeciętnym dochodem w kraju odpowiednio w gminach, powiatach i województwach. System taki ma szczególne znaczenie w warunkach dużego zróżnicowania regionów w Polsce. Należy zwrócić uwagę, że system poziomego wyrównywania finansowego nie angażuje środków z budżetu państwa, ale

¹ DzU 2003, nr 203, poz. 1966.

powoduje przemieszczenie środków pomiędzy jednostkami o relatywnie wysokich dochodach na 1 mieszkańca i jednostkami mniej zamożnymi.

Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która określa: źródła dochodów, zasady ustalania subwencji ogólnych, zasady i tryb przekazywania subwencji ogólnych, zasady i tryb udzielania dotacji, zawiera wykaz dochodów gmin, powiatów i województw samorządowych w podziale na dochody stale występujące (określane jako dochody zwyczajne) i dochody, które jednostki mogą uzyskiwać w określonych warunkach, określane jako dochody nadzwyczajne.

Źródła dochodów budżetów gmin są następujące:

1. wpływy z podatków
 - a) od nieruchomości,
 - b) rolnego
 - c) leśnego,
 - d) od środków transportowych,
 - e) dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej,
 - f) od spadków i darowizn,
 - g) od czynności cywilno-prawnych,
2. wpływy z opłat:
 - a) skarbowej,
 - b) targowej
 - c) miejscowej
 - d) eksploatacyjnej
 - e) innych stanowiących dochody Gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów,
 - f) od posiadania psów,
3. dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe Gminy oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych gminnych jednostek budżetowych;
4. dochody z majątku Gminy;
5. spadki, zapisy i darowizny na rzecz Gminy;
6. dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach
7. 5,0 % dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
8. odsetki od pożyczek udzielanych przez Gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
9. odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody Gminy;
10. odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych Gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;

11. dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
 12. inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

Wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze Gminy wynosi 39,34 %. Z kolei, wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych, od podatników tego podatku, posiadających siedzibę na obszarze Gminy, wynosi 6,71 %.

Katalog dochodów gmin, zawarty w ustawie zapewnia gminom znacznie większą samodzielność finansową niż mają powiaty i województwa samorządowe. Znaczna część dochodów pochodzi z podatków w całości oddanych do dyspozycji gmin oraz opłat lokalnych.

Na podstawie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego Gmina pobiera również inne opłaty na wynikające z odrębnych przepisów (dotyczy to m.in. opłaty adiacenckiej i opłaty za użytkowanie wieczyste). Istotne jest nie tylko przeznaczenie całości dochodów z podatków i opłat lokalnych na finansowanie zadań gmin, ale też przyznanie gminie ograniczonego przepisami ustaw „władztwa podatkowego” czyli możliwości (w granicach określonych prawem) uchwalania wysokości stawek podatkowych, możliwości określania ceny żyta czy ceny drewna będącego odpowiednikami stawki podatkowej przy naliczaniu podatku rolnego i leśnego, wreszcie możliwości wprowadzania innych niż przewidziane w ustawach ulg i zwolnień podatkowych. System dochodów gmin w największym stopniu odpowiada zasadom wyrażonym w Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego i zasadom konstytucyjnym. Ustawowe uregulowania zasad i mechanizmów zasilania budżetów gmin zarówno z podatków i opłat lokalnych, udziałów w podatkach centralnych ale i z dochodów wyrównawczych, jakimi są subwencje ogólne (naliczane w oparciu o obiektywne kryteria) ogranicza zakres uznaniowości i arbitralności władz centralnych.

Zgodnie z art. 165a. ustawy o finansach publicznych dochody budżetu jednostki samorządu terytorialnego ujmuje się w podziale na dochody bieżące i dochody majątkowe.

Do dochodów majątkowych zalicza się:

- 1) dotacje i środki otrzymane na inwestycje;
- 2) dochody ze sprzedaży majątku;
- 3) dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Przez dochody bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego rozumie się dochody budżetowe niebędące dochodami majątkowymi.

1.1.1. Dochody budżetu Gminy Wierzbica w latach 2005-2009

W latach 2005-2008 dochody budżetu Gminy Wierzbica wzrosły nominalnie z 18.154,5 tys. zł. do 26.116,2 tys. zł. W budżecie 2009r. zaplanowano wpływy w wysokości

24.839,9 tys. zł. Tym samym ich realna wartość² zwiększyła się z 21.313,4 tys. zł. w 2005r. do 27.160,8 tys. zł w 2008r. oraz 24.839,9 tys. zł. zaplanowanych w 2009r. Realny poziom dochodów budżetowych 2009r. został zaplanowany na poziomie o 16,6% wyższym od zanotowanego w 2005r. Ich najwyższy poziom (27,2 mln zł) zanotowano w 2008r. Okres 2005-2008 cechuje stały, jednak powolny przyrost realnych dochodów budżetu Gminy, spadek ich wartości założono w 2009r. Zestawienie dochodów budżetu Gminy Wierzbica w cenach bieżących i stałych, z wyszczególnieniem ich głównych źródeł dla lat 2005-2009, przedstawiono w tabeli 1. Ilustracją graficzną jest rysunek 1.

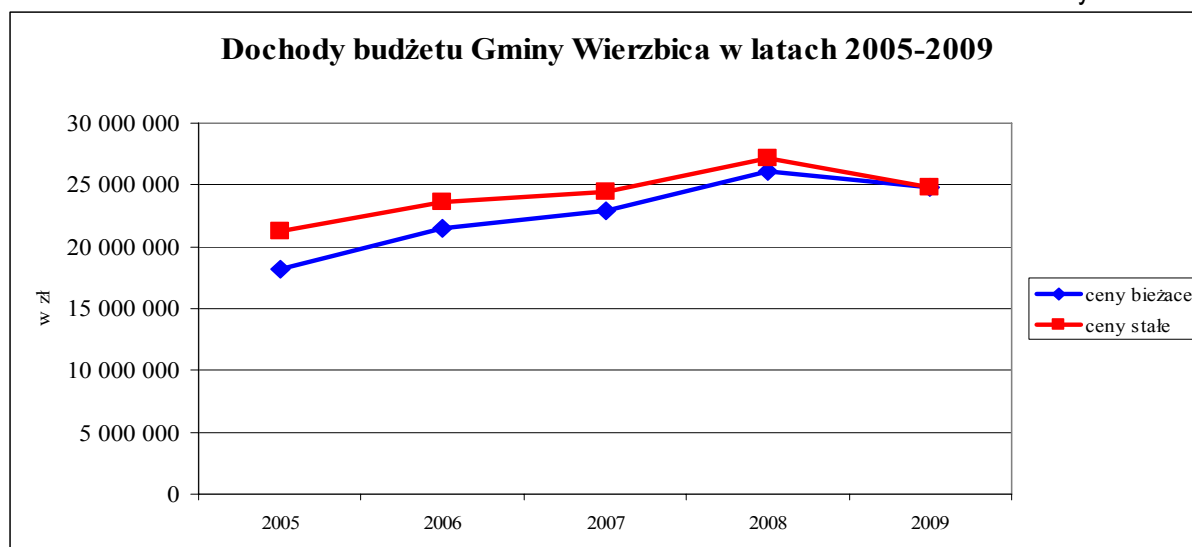
Tabela 1

Dochody budżetu Gminy Wierzbica 2005-2009 (w wartościach nominalnych i realnych w tys. zł)

Wyszczególnienie	2 0 0 5		2 0 0 6		2 0 0 7		2 0 0 8		2 0 0 9	Dynamika zmian 2009/2005 2005=100 ceny stałe
	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące i stałe	
Dochody własne	5 806 440	6 816 761	6 126 512	6 745 290	7 757 491	8 285 000	7 670 346	7 977 160	6 559 358	96,22
Udziały w podatkach PIT i CIT	1 628 020	1 911 295	1 806 690	1 989 166	2 193 195	2 342 333	2 710 982	2 819 421	2 769 838	144,92
Subwencja ogólna	7 807 080	9 165 512	9 051 612	9 965 825	9 578 023	10 229 329	10 328 486	10 741 625	11 492 489	125,39
Dotacje	2 912 954	3 419 808	4 456 595	4 906 711	4 898 554	5 231 656	5 213 952	5 422 510	4 018 264	117,50
Dotacje UE	0	0	0	0	0	0	192 398	200 093	0	.
RAZEM DOCHODY	18 154 494	21 313 376	21 441 409	23 606 991	24 427 263	26 088 317	26 116 164	27 160 810	24 839 949	116,55

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z wykonania budżetu Gminy Wierzbica

Rys. 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

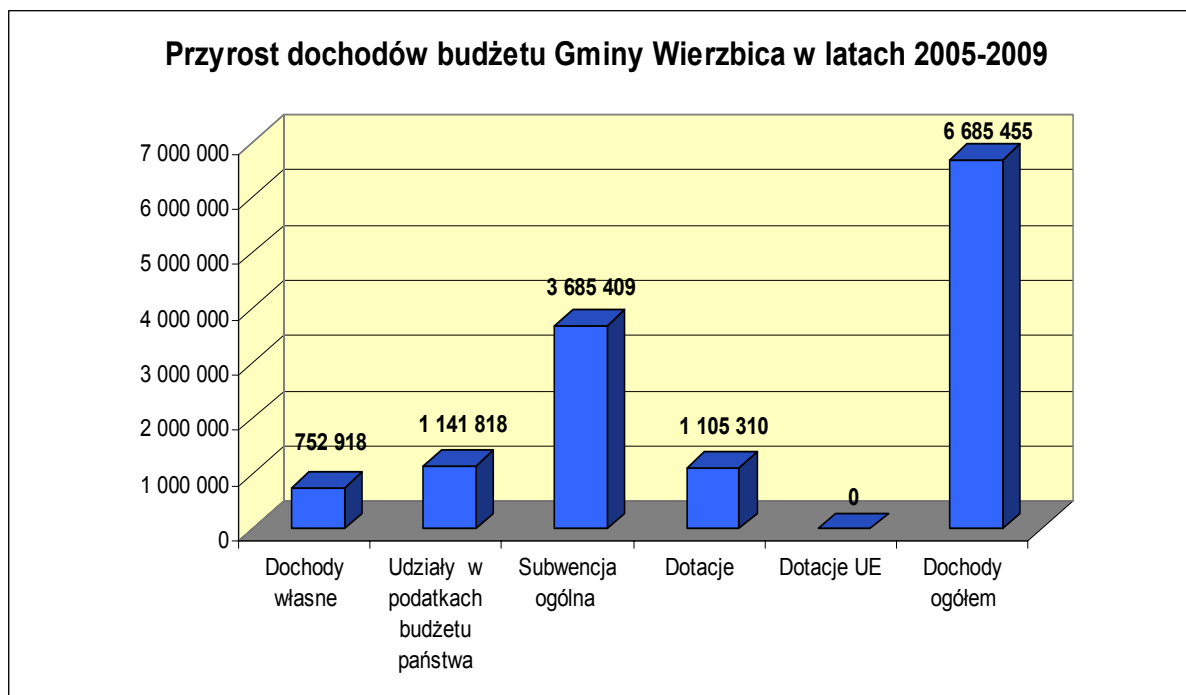
Z przeprowadzonych analiz wynika, że przyrost dochodów budżetowych skrajnych lat badanego okresu - w łącznej kwocie 6,85 mln zł wynikał ze zwiększenia :

- wpływów z podatków wspólnych z budżetem państwa (PIT i CIT) - o 1,4 mln zł;
- wzrostu lokalnych dochodów własnych - 0,75 mln zł;

² Liczona w cenach stałych 2009 roku – dotyczy całego opracowania.

- subwencji - o 3,68 mln zł,
- dotacji - 1,1 mln zł,

Rys. 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Pozytywnym aspektem jest zanotowany nominalny przyrost dochodów własnych – w postaci podatków lokalnych oraz udziałów w podatkach budżetu państwa. Należy zwrócić uwagę na fakt, że Gmina Wierzbica nie pozyskała dotąd środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej. Brak doświadczeń w tym zakresie wymaga wzmoczonego wysiłku jaki trzeba będzie włożyć na etapie przygotowania projektów inwestycyjnych do procesu aplikacji w okresie budżetowania 2007-2013.

Struktura dochodów budżetu Gminy Wierzbica w latach 2005-2009

Dane liczbowe obrazujące zmiany struktury poszczególnych źródeł dochodów w budżecie Gminy Wierzbica w latach 2005-2009 przedstawiono w tabeli 2, zilustrowanej rysunkiem 3.

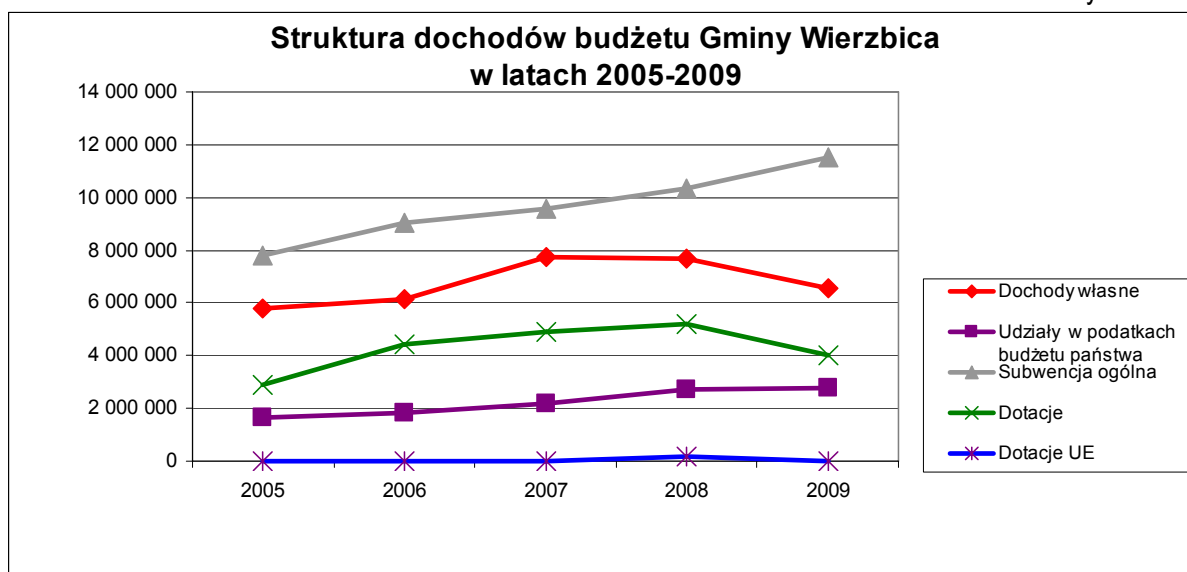
Tabela 2

Struktura dochodów budżetu Gminy Wierzbica w latach 2005-2009 (w %)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2009/2005
Dochody własne	31,98	28,57	31,76	29,37	26,41	-5,58
Udziały w podatkach budżetu państwa	8,97	8,43	8,98	10,38	11,15	2,18
Subwencja ogólna	43,00	42,22	39,21	39,55	46,27	3,26
Dotacje	16,05	20,78	20,05	19,96	16,18	0,13
Dotacje UE	0,00	0,00	0,00	0,74	0,00	
Dochody ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00

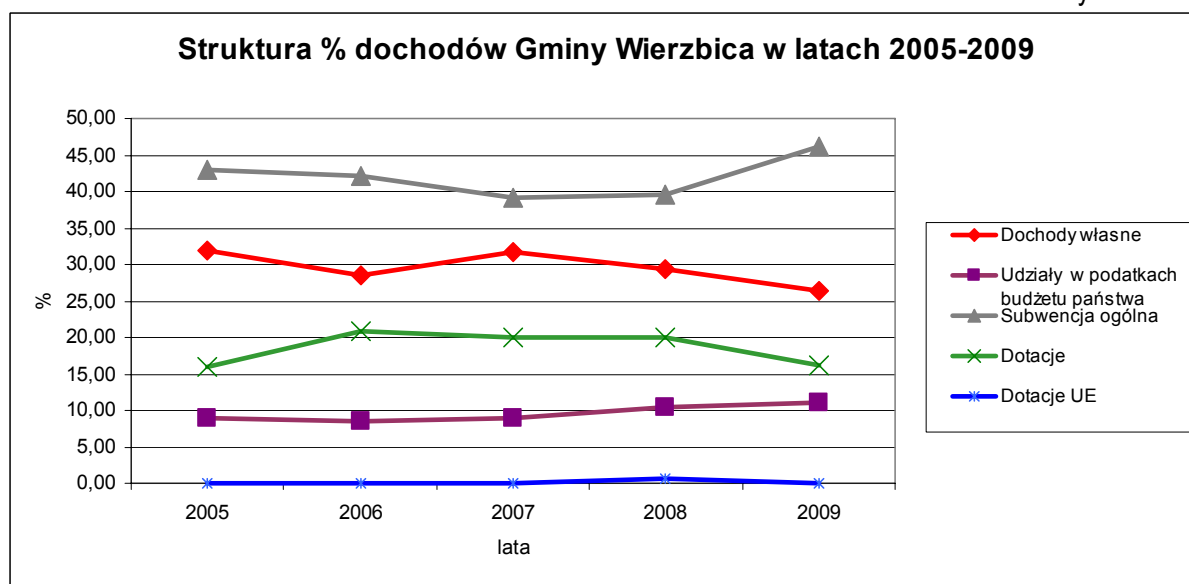
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Rys 3.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Rys. 3a

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Analizy historyczne wielkości i dynamiki zmian dochodów budżetu wykazały zarówno pozytywne jak i negatywne aspekty finansów Gminy Wierzbica. **Wśród zjawisk pozytywnych** można wyróżnić:

- nominalny (+36,8%) i realny (+16,6%) wzrost wartości dochodów ogółem. Z punktu widzenia zarządzania gminą ważną jest wykazana tendencja wzrostu dochodów. Dość wysoki wzrost cechuje lata 2006 i 2008. W 2009r. wskutek gorszej ogólnej koniunktury gospodarczej, ma miejsce niewielki nominalny i realny przyrost dochodów. W okresie prognozowanym zaleca się przyjęcie takich założeń konstrukcji budżetu by możliwy był powrót do szybszej tendencji wzrostowej - m.in. poprzez dążenie do maksymalizacji wpływów budżetowych, w tym podatków i opłat lokalnych. Wzrastający zasób środków budżetowych daje możliwość lepszego wypełniania funkcji samorządu terytorialnego jako gospodarza terenu;

- stały i dynamiczny - nominalny i realny wzrost wartości dochodów z udziałów w podatkach budżetu państwa (+44,9%). Jest to bardzo korzystna tendencja, świadcząca o wzroście potencjału społeczno-gospodarczego Gminy oraz poziomu zamożności społeczeństwa. Trwały charakter tego wzrostu będzie elementem wzmacniającym własny potencjał finansowy Gminy;
- wykazana powyżej tendencja wzrostu wpływów z udziałów w podatkach budżetu państwa oraz mniej dynamicznego przyrostu lokalnych dochodów własnych sprzyja kształtowaniu stabilnych podstaw prognozowania budżetu. Im więcej środków budżetowych podlega lokalnemu władztwu decyzyjnemu, tym większa jest przewidywalność wpływów, a tym samym trafność prognoz finansowych;
- w budżecie Gminy zanotowano także wysoki przyrost wpływów uzyskiwanych z tytułu subwencji ogólnej (+25,4%). Jest to dynamika wyższa od notowanej w większości gmin. Mając uwadze charakter tego źródła dochodów należy zaznaczyć, że w przyszłości nie musi być to stała tendencja dynamicznego wzrostu, zwłaszcza w sytuacji gorszej sytuacji gospodarczej kraju i niższego tempa wzrostu dochodów budżetu państwa.

W przyszłości podejmowane działania władz lokalnych powinny być ukierunkowane na ukształtowanie polityki prowadzącej do bardziej dynamicznego wzrostu dochodów budżetowych. Należy tu podkreślić, że ważnym składnikiem dochodów własnych są podatki i opłaty lokalne, których dynamika zmian jest w analizowanym okresie niewielka. Zachodzi więc relacja: silniejsza baza – wyższe wpływy budżetowe. Przyjęcie takich założeń tendencji będzie sprzyjać stabilnemu wzrostowi dochodów budżetu. Stąd ważnym zadaniem jest kształtowanie prorozwojowej polityki podatkowej i skuteczność jej realizacji.

Wśród zagrożeń wynikających z przeprowadzonych analiz dochodów budżetu Gminy Wierzbica można wymienić:

- spadek nominalnej i realnej wartości dochodów w 2009r., głównie wskutek obniżenia wpływów z dotacji i lokalnych dochodów własnych. Mając jednak na uwadze tendencje historyczne można zakładać, że faktyczne wykonanie lokalnych dochodów własnych będzie nieco wyższe od założonego obecnie w budżecie;
- zbyt wolny przyrost wpływów z lokalnych dochodów własnych (spadek ich realnej wartości w analizowanym okresie o 3,8%). Jednocześnie nastąpił spadek udziału tej grupy wpływów w dochodach ogółem o 5,6 pkt proc.;
- w strukturze dochodów niekorzystnym zjawiskiem jest także niewysoki (w 2009r. - 37,6% dochodów ogółem) udział dochodów własnych (jednak wyłącznie w wyniku względnego wzrostu udziałów w podatkach budżetu państwa) w dochodach ogółem. Tendencja ta świadczy o niewysokim własnym potencjale ekonomicznym Gminy;
- zbyt wolny, w zestawieniu z ponoszonymi kosztami, wzrost realnych dochodów z tytułu subwencji oświatowej. Jest to szczególnie istotne ze względu na wzrastające koszty bieżącego funkcjonowania szkół. Realnie najwyższe wpływy osiągnięto tu w latach 2008-2009. W całym badanym okresie można tu wykazać stałą tendencję wzrostu udziału subwencji w dochodach ogółem (+3,3 pkt. proc.) w dochodach ogółem. Podstawową

częścią składową subwencji jest subwencja oświatowa. **W założeniach prognozy dbając o właściwe proporcje pomiędzy wydatkami bieżącymi i inwestycyjnymi należy zwrócić uwagę na wzajemne kształtowanie się relacji dochodów i wydatków oświatowych.** Wielkość wydatków powinna być zestawiona z kwotami przekazywanej Gminie subwencji oświatowej;

- przeprowadzone analizy wykazały częściowy brak związku pomiędzy tempem zmian dochodów własnych i udziałów w podatkach budżetu państwa. W strukturze dochodów tendencje zmian tych źródeł były odwrotne. Sytuacja ta wskazuje, że władze Gminy powinny podjąć działania mające na celu urealnienie wpływów z podatków i opłat lokalnych. Jest to jeden z warunków podwyższenia własnego potencjału inwestycyjnego Gminy;
- w strukturze dochodów w całym analizowanym okresie miały miejsce częste zmiany wartości i wzajemnych relacji poszczególnych źródeł dochodów.

Wnioski

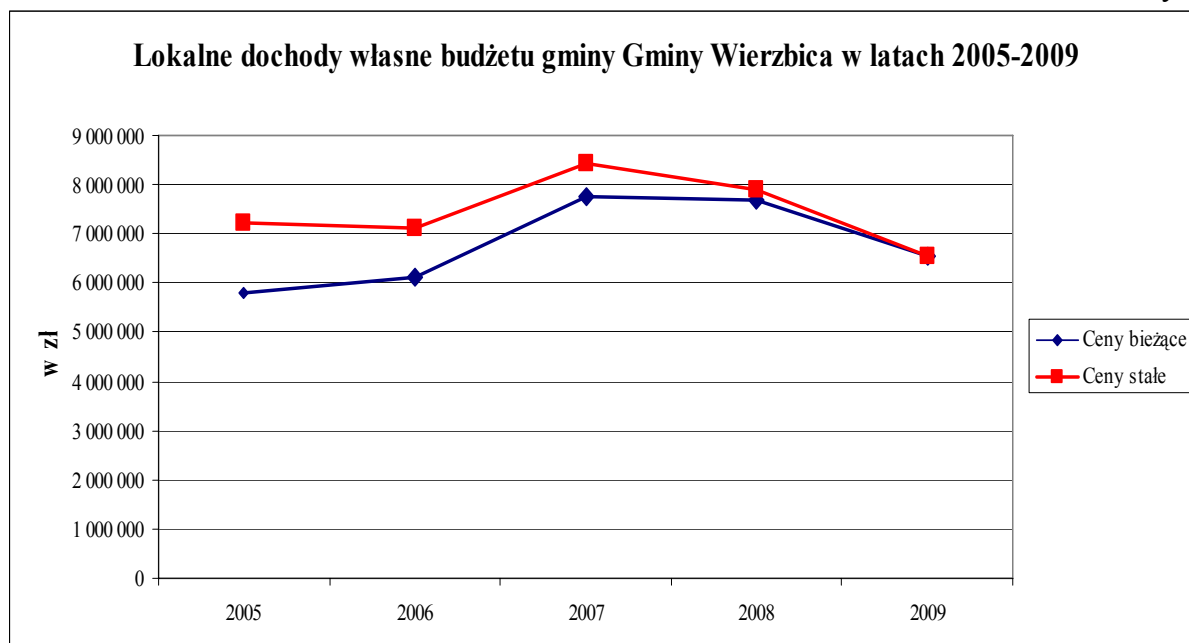
1. Z punktu widzenia gospodarowania budżetem i możliwości jego długookresowego prognozowania zanotowane w analizowanym okresie zmiany są korzystne dla Gminy Wierzbica. Wynika to głównie z zanotowanego wzrostu dochodów budżetu. Wykazane tu jednak tendencje powinny być przyczynkiem do podjęcia dyskusji na wypracowaniu zasad polityki finansowej prowadzącej do stałego przyrostu wielkości budżetu;
2. Trudne do jednoznacznej oceny są zmiany zanotowane w strukturze dochodów. Wzrasta nieco udział wpływów z CIT i PIT, spada zaś dochodów własnych. Zmniejszający się udział dochodów własnych nie sprzyja procesowi racjonalizacji gospodarki budżetowej;
3. Analiza danych historycznych budżetu Gminy Wierzbica wykazuje, iż w kolejnych latach (2005-2009) miało miejsce zróżnicowanie wielkości i wzajemnych proporcji poszczególnych źródeł dochodów (patrz wykres 3). Jest to typowe dla administracyjnego modelu zarządzania. W obecnej sytuacji finansowej władze Gminy powinny dążyć do wypracowania modelu strategicznego zarządzania gminą;
4. Działania bieżące i strategiczne władz Gminy powinny zmierzać do wzrostu dochodów budżetu. Polityka ta powinna być stosowana konsekwentnie w ciągu najbliższych kilku lat w celu równoważenia budżetu, zwłaszcza w sytuacji realizacji zwiększonego w stosunku do własnego potencjału zakresu zadań inwestycyjnych, poprawy płynności finansowej oraz kształtowania rozwoju lokalnego.

Założenia i preferowane kierunki rozwoju Gminy powinny zostać wypracowane w wyniku konsekwentnej współpracy organu stanowiącego i wykonawczego. Służyć temu będzie dążenie do kształtowania stabilnej polityki dochodowej Gminy, czytelnej zarówno dla mieszkańców jak i potencjalnych inwestorów. Wyrazem tego będą określone tendencje wzrostu/spadku poszczególnych źródeł dochodów, kształtowane w dłuższym okresie. Stąd problem wymaga szczegółowych dyskusji i wypracowania rozwiązań na przyszłość.

Lokalne dochody własne budżetu³

W latach 2005-2009 wielkość lokalnych dochodów własnych wzrosła w wartościach nominalnych z 5.806,4 tys. zł w 2005 r. do 7.670,3 tys. zł w 2008 r., a w 2009r. zaplanowano je w wysokości 6.559,4 tys. zł. Oznacza to realny spadek ich poziomu z 6.816,8 tys. zł. w 2005r. do 6.559,4 tys. zł. w 2009r. tj. o 3,8%. (dane tabela 2 zilustrowana rys.4). Wykazana dynamika wzrostu była o ok. 20 punktów procentowych niższa od tempa wzrostu dochodów ogółem i ok. 49 punktów proc. niższa niż podatków wspólnych z budżetem państwa.

Rys 4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Wniosek do założeń prognozy

Kształtując politykę rozwoju Gminy należy dążyć do dalszego wzrostu dochodów własnych (w tym podatkowych), a także ich udziału w dochodach ogółem. Jest to bowiem grupa dochodów w znacznej części podlegająca władztwu decyzyjnemu Gminy. Im większy udział mają one w budżecie Gminy tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny (trafny) jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów własnych sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej możliwy do osiągnięcia m.in. w wyniku realizowanych inwestycji służących lokowaniu nowej działalności gospodarczej oraz rozwojowi mieszkalnictwa. To z kolei w dłuższym okresie zwiększa bazę podatkową.

Wielkość i strukturę dochodów własnych w latach 2005-2009 obrazuje tabela 3, zilustrowana rys. 5.

³ Liczone bez udziału w podatkach wspólnych z budżetem państwa

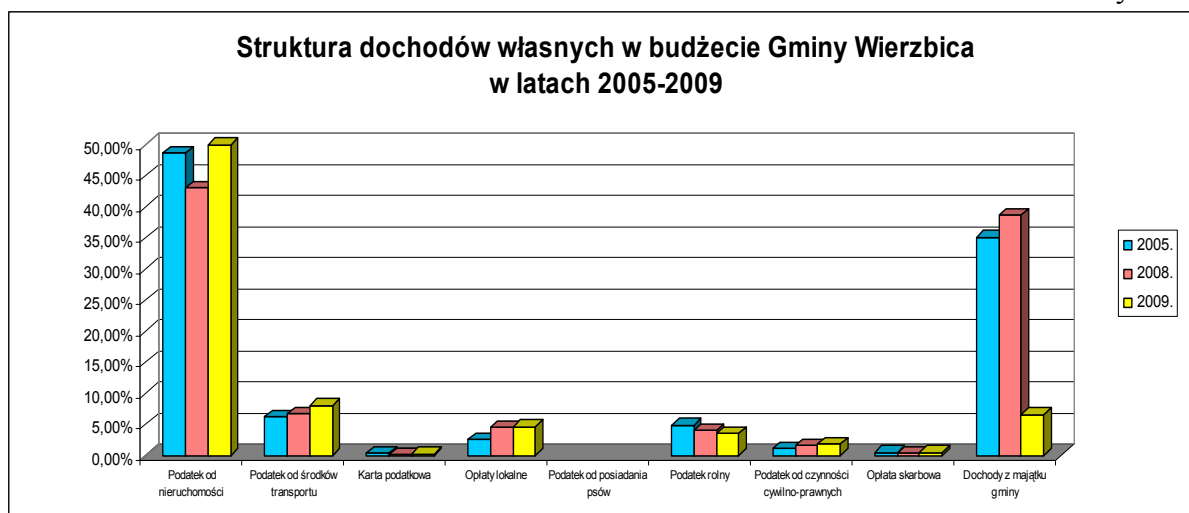
Tabela 3

Wielkość i struktura dochodów własnych budżetu Gminy Wierzbica w latach 2005-2009

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009
Dochody własne –ceny bieżące	5 806 440	6 126 512	7 757 491	7 670 346	6 559 358
Dochody własne –ceny stałe	6 816 761	6 745 290	8 285 000	7 977 160	6 559 358
Dochody własne w %	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
z tego:					
Podatek od nieruchomości	48,68%	52,34%	43,22%	43,00%	49,99%
Podatek od środków transportu	6,26%	5,34%	4,62%	6,71%	8,05%
Karta podatkowa	0,32%	0,35%	0,22%	0,17%	0,24%
Oplaty lokalne	2,64%	3,09%	2,86%	4,58%	4,63%
Podatek od spadków i darowizn	0,28%	0,14%	0,30%	0,10%	0,12%
Podatek rolny i leśny	4,85%	4,69%	4,04%	3,96%	3,55%
Podatek od czynności cywilno-prawnych	1,05%	1,16%	1,39%	1,57%	1,83%
Oplata skarbową	0,47%	0,56%	0,40%	0,41%	0,46%
Dochody z majątku Gminy	35,16%	30,07%	22,75%	38,65%	6,56%

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Rys. 5

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W strukturze dochodów własnych:

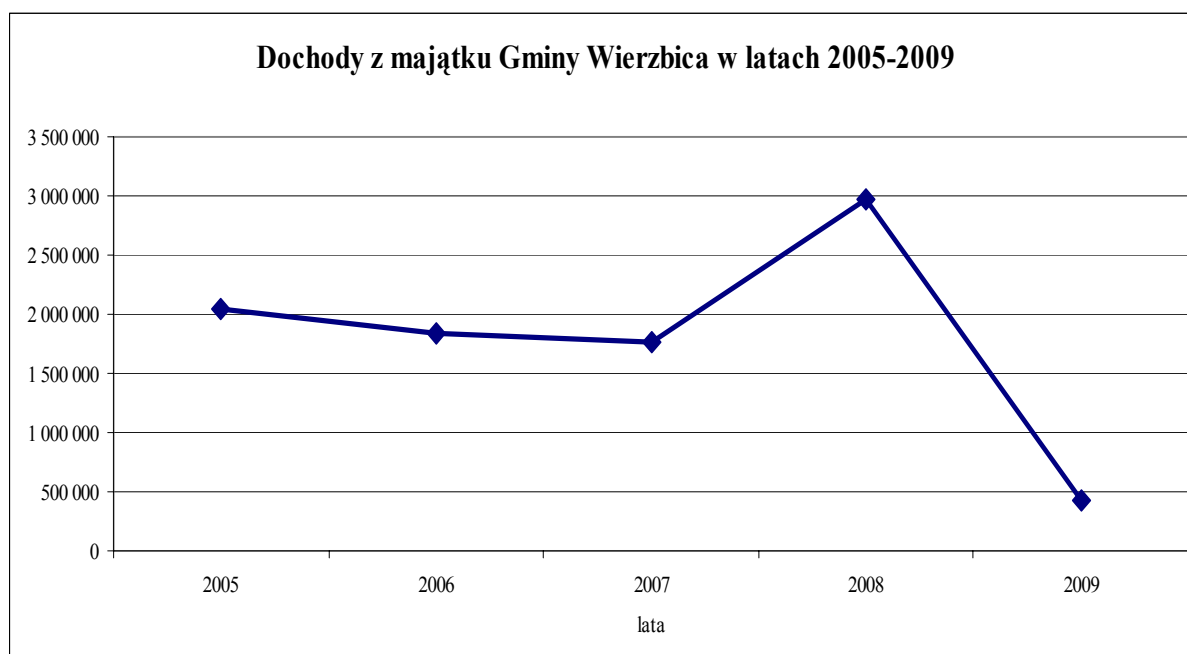
- głównym źródłem lokalnych dochodów własnych był w kolejnych latach podatek od nieruchomości⁴ stanowiący w stosunku do ogółu dochodów własnych - od 43,0% w 2008 r. do 52,3% w 2006 r. Jest to udział nieco niższy od notowanego w wielu innych gminach. W

⁴ Docelowo zakłada się wprowadzenie nowego sposobu naliczania podatku od nieruchomości jako podatku ad valorem. Podstawą opodatkowania ma być ich wartość ustalona na dzień 1 stycznia roku podatkowego, stanowiąca podstawę obliczania amortyzacji w tym roku, a w przypadku budynków lub ich części oraz budowli całkowicie zamortyzowanych - ich wartość z dnia 1 stycznia roku, w którym dokonano ostatniego odpisu amortyzacyjnego. Proponowana stawka jest wciąż przedmiotem dyskusji i analiz. Dla potrzeb wymiaru i poboru podatków lokalnych Gminy będą obowiązane prowadzić ewidencję przedmiotów opodatkowania i podatników.

całym analizowanym okresie udział tej grupy wpływów był stosunkowo stabilny, z tendencją wzrostową w latach 2005-2006, spadkiem w 2007 r. i ponownym wzrostem do 2009r.;

- drugim ważnym źródłem dochodów własnych były wpływy z mienia komunalnego, stanowiące od 6,6% (w 2009r) do 35,2% w 2005 r. i 38,7% (w 2008r.) W strukturze dochodów z mienia komunalnego, podobnie jak w innych gminach przeważały wpływy ze sprzedaży i dzierżawy majątku. Udział tej grupy wpływów jest znacznie wyższy od wartości średnich;
- kolejnym pod względem wielkości i udziału źródłem dochodów własnych był podatek od środków transportu. Jego udział w lokalnych dochodach własnych wynosił od 4,6% w 2007r. do 8,1% w 2009r. Wartości kwotowe kolejnych lat były w kolejnych latach rosnące,
- kolejnym źródłem dochodów własnych były wpływy z podatku rolnego i leśnego. Ich udział w dochodach ogółem wynosił od 3,6% w 2009r. do 4,9% w 2005r. Osiągnięte tu wpływy wynikają z charakteru gminy Wierzbica,
- w porównaniu z innymi Gminami duże znaczenie w dochodach własnych miały opłaty lokalne, stanowiące w stosunku do ich wartości ogółem od 2,6% w 2005r. do 4,6% w 2008r. Wpływy z opłaty skarbowej wahały się w przedziale od 0,5%-0,6%,
- wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych obejmowały od 1,1% dochodów ogółem w 2005r. do 1,8% w 2009r. Jest to poziom niższy do wartości średnich. Podatek od spadków i darowizn wahał się w przedziale od 0,1% (2006r.) do 0,3% (2007r.). Niski udział miały także wpływy z karty podatkowej (0,2%-0,3%).

Rys. 6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W sytuacji współfinansowania projektów inwestycyjnych funduszami Unii Europejskiej istotnym jest poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania inwestycji. Taką pozycją dochodów własnych mogą być wpływy z darowizn. Mogą one stanowić ważny element

wspomagający w montażu finansowym zadań inwestycyjnych. Jako przykład można tu podać partycypację finansową mieszkańców w kosztach budowy sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej. Zasadniczym problemem jest w takim przypadku dobór źródeł finansowania inwestycji. Przy uzyskaniu akceptacji współfinansowania zadania przez mieszkańców (jako alternatywy dla wprowadzenia opłaty adiacenckiej) można znacznie zwiększyć zakres realizowanych zadań. W takiej sytuacji w wyniku realizacji wpłat wzrasta własny potencjał finansowy Gminy. Może to stanowić podstawę do pozyskania odpowiednio wyższych zewnętrznych źródeł finansowania, w tym z Funduszy Unii Europejskiej. W obecnej sytuacji finansowej władze Gminy mogą rozważyć tą formę pozyskiwania środków.

Wpływy z lokalnych dochodów własnych nie zapewniają środków finansowych w wysokości wystarczającej na realizację ustawowych zadań gmin. Są one uzupełniane udziałami w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (ustawowo zaliczanych do dochodów własnych), a także subwencjami i dotacjami z budżetu państwa. Część tych środków stanowią dotacje celowe, które mogą być wydatkowane wyłącznie zgodnie z ich przeznaczeniem.

Udziały w podatkach budżetu państwa

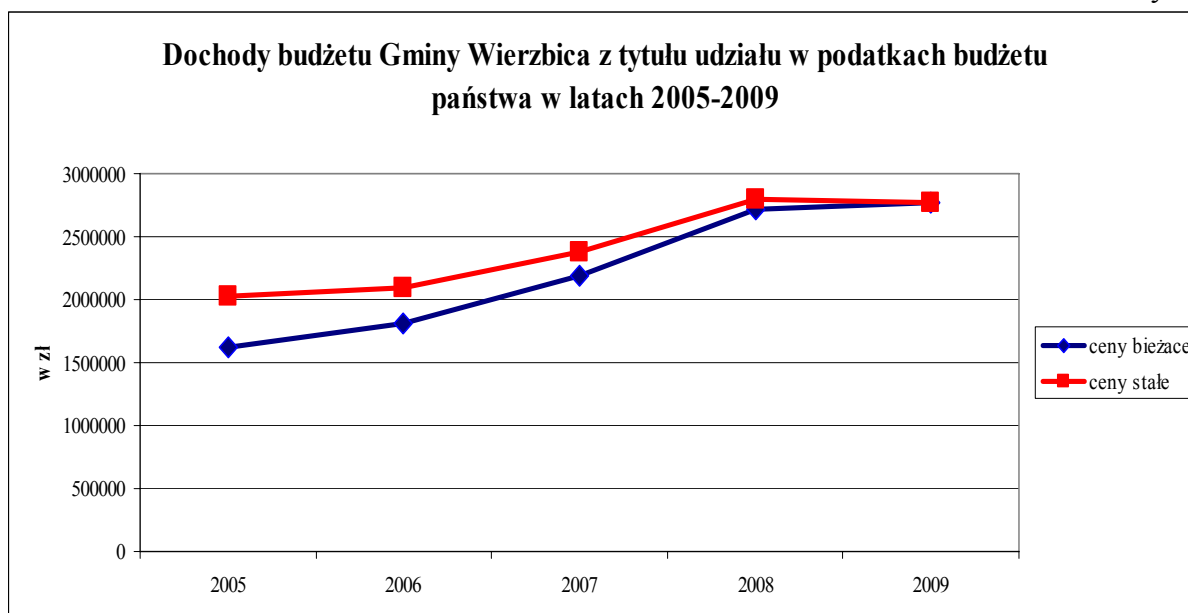
Dochody Gminy Wierzbica uzyskiwane z tytułu udziału w podatkach budżetu państwa wzrosły nominalnie z 1.628,0 tys. zł w 2005r. do 2.768,8 tys. zł. zaplanowanych w budżecie 2009r. W wartościach realnych ich wartość zwiększyła się o 44,9%, odpowiednio z 1.911,3 tys.zł. do 2.769,8 tys. zł. Tempo wzrostu tej grupy dochodów było o ok. 28 pkt proc. wyższe od tempa wzrostu dochodów ogółem. Podobna tendencja (choć o zróżnicowanej dynamice) uwidoczniła się w ostatnich dwóch latach w wielu jednostkach samorządowych. Tendencja ta jest w głównej mierze wynikiem wzrostu bazy ekonomicznej, wynikającej z dobrej sytuacji makroekonomicznej. Gminy oraz poziomu zamożności mieszkańców. Wielkość i strukturę dochodów gmin z podatków wspólnych z budżetem państwa obrazuje tabela 4 i rysunek 7.

Tabela 4

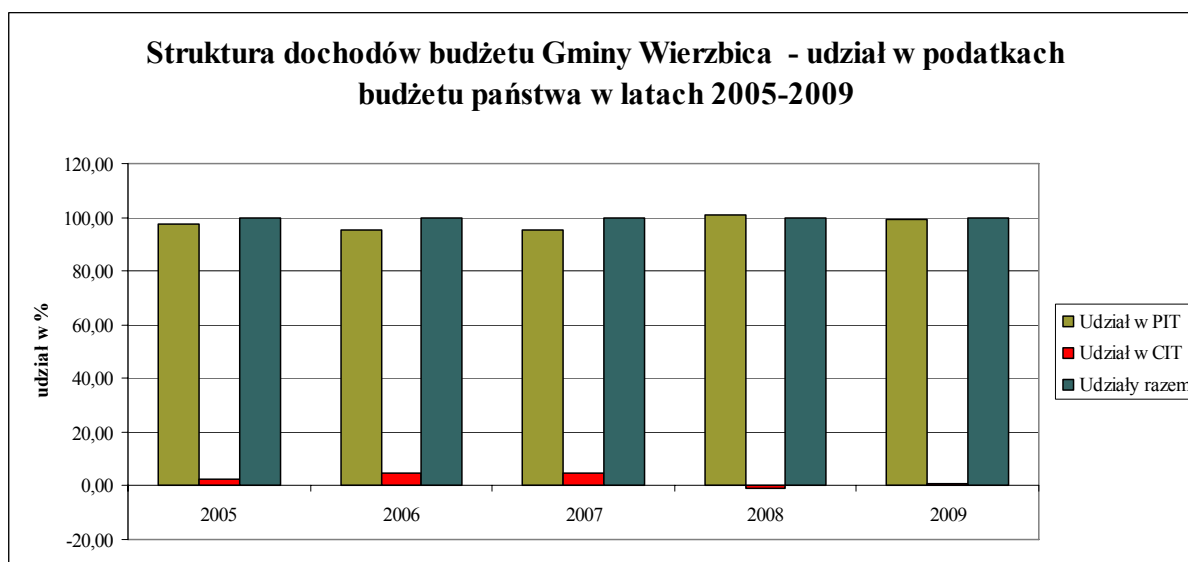
Dochody Gminy Wierzbica z udziałów w podatkach budżetu państwa w latach 2005-2009

Wyszczególnienie	2 0 0 5		2 0 0 6		2 0 0 7		2 0 0 8		2 0 0 9	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Udziały w podatkach budżetu państwa	1 628 020	100,00	1 806 690	100,00	2 193 195	100,00	2 710 982	100,00	2 769 838	100,00
w tym :										
podatek dochodowy od osób fizycznych	1 588 831	97,59	1 725 068	95,48	2 092 444	95,41	2 742 115	101,15	2 749 838	99,28
podatek dochodowy od osób prawnych	39 189	2,41	81 622	4,52	100 751	4,59	-31 133	-1,15	20 000	0,72

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W strukturze tej grupy dochodów w badanym okresie dominowały wpływy z podatku od osób fizycznych. Ich udział w latach 2005-2009 był nieco niższy od średnich krajowych i wahał się w przedziale 95,1% - 96,8%. Uzupełnieniem były środki pochodzące z podatku CIT, których udział w tej grupie wpływów mieścił się w przedziale od 0,7% w 2009r. do 4,6% w 2007r. W 2008 r. zanotowano ujemny bilans wpływów z podatku PIT.

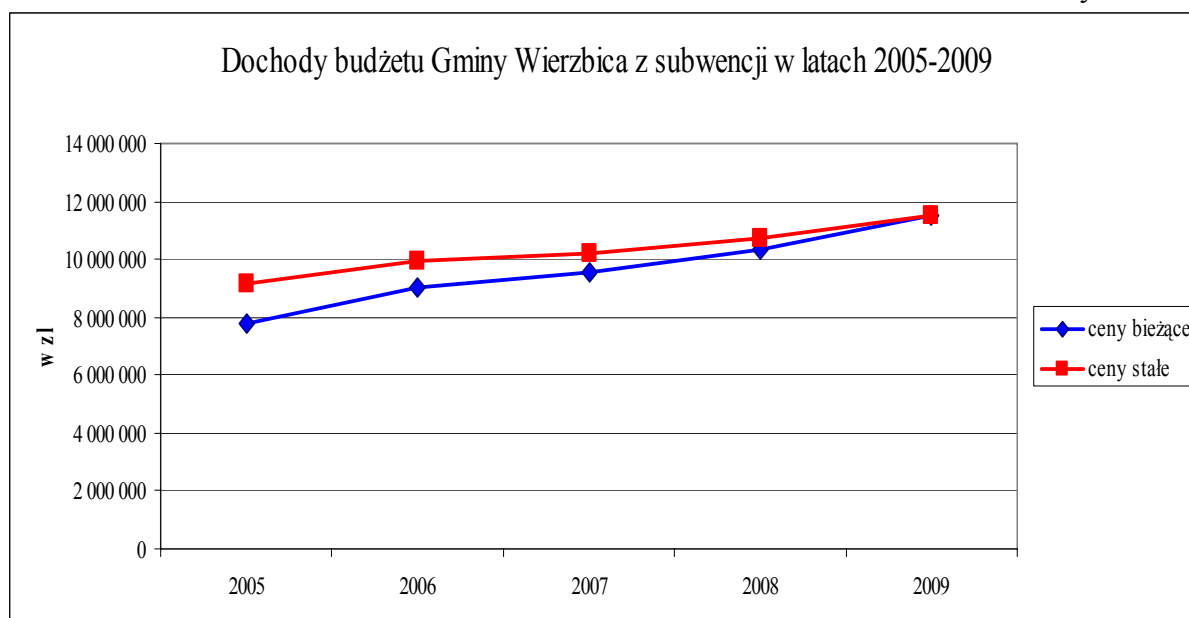
Wniosek do prognoz:

W analizach sytuacji finansowej Gminy należy zwrócić uwagę na wzajemne relacje wzrostu/spadku wpływów z podatków i opłat lokalnych oraz podatków PIT i CIT. Tempo wzrostu dochodów z podatków lokalnych wydaje się zbyt niskie w stosunku do wzrostu potencjału ekonomicznego gminy Wierzbica.

Subwencje i dotacje

Dochody budżetu Gminy Wierzbica z tytułu subwencji zmniejszyły się w latach 2005-2009 w wartościach nominalnych z 7.807,1 tys. zł do 11.492,5 tys. zł. W wartościach realnych odpowiednio z 9.165,5 tys. zł do 11.492,5 tys. zł, tj. o 25,4%. (ilustracja graficzna rys. 9). To źródło dochodów cechowała w porównaniu z innymi gminami wysoka dynamika zmian. Podstawową część subwencji stanowiła subwencja oświatowa. Należy podkreślić, że jej wysokość nie odpowiada faktycznym kosztom bieżącego funkcjonowania szkół. W każdym roku konieczne były wysokie dopłaty z budżetu lokalnego. Analiza tej relacji powinna przeciwdziałać powstawaniu zagrożeń nadmiernego przyrostu wydatków operacyjnych, a tym samym znacznego uszczuplenia własnego potencjału inwestycyjnego. Z tego punktu widzenia władze lokalne powinny monitorować koszty funkcjonowania placówek oświaty i wychowania, w powiązaniu z wysokością kierowanej do Gminy subwencji oświatowej.

Rys 9

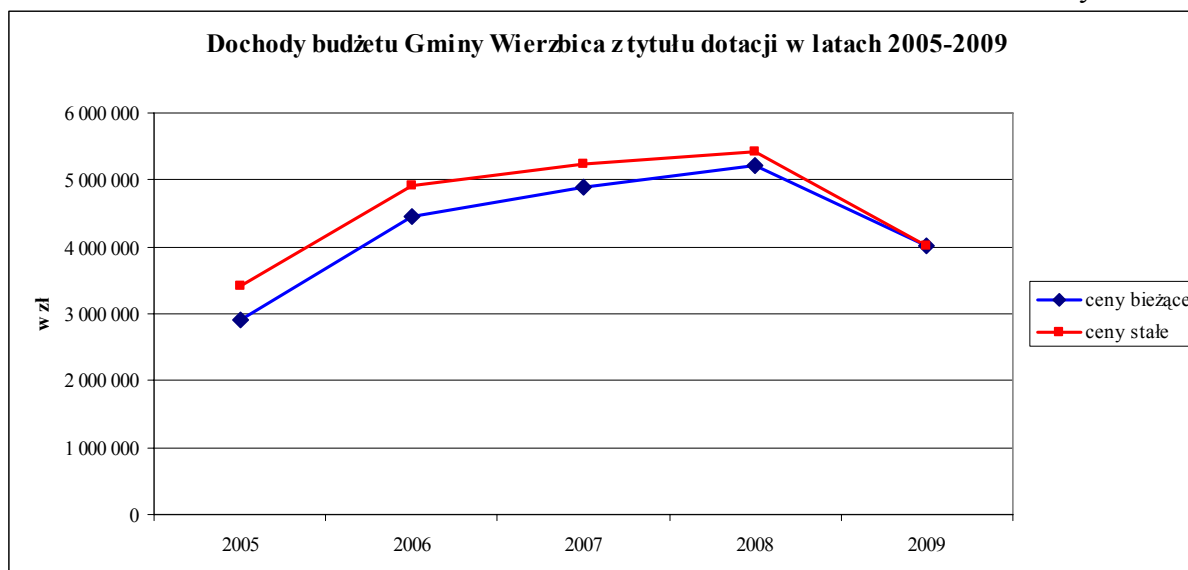

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Wniosek do prognoz:

W przyszłości należy uwzględnić wielkość wpływów z subwencji oświatowej w procesie planowania wydatków na cele oświaty i wychowania, dążąc do przeciwdziałania nadmiernemu rozwieraniu nożyc na niekorzyść strony dochodowej budżetu.

Dochody budżetu Gminy Wierzbica uzyskiwane z tytułu dotacji zwiększyły się z 2.912,9 tys. zł w 2005r. do 4.018,3 tys. zł. w 2009r., a w wartościach realnych odpowiednio z 3.419,8 tys. zł. do 4.018,3 tys. zł., tj. o 17,5%. Źródło to cechowała średnia dynamika wzrostu - tempo wzrostu dochodów z tytułu dotacji było ok. 1 pkt proc. niższe od dynamiki zmian dochodów ogółem. W analizowanym okresie notowano ich równomierny przyrost w kolejnych latach, ze najwyższą wartością w 2008r. oraz znacznie niższą zaplanowaną w 2009r. (ilustracja graficzna rys. 10).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W strukturze dotacji dominowały dotacje celowe, głównie na zadania z zakresu administracji rządowej i zleconej. Gmina pozyskiwała także znaczne środki na finansowanie zadań inwestycyjnych, co nie jest obecnie zjawiskiem występującym w naszym kraju powszechnie. W latach 2005-2009 Gmina nie uzyskała dotacji inwestycyjnych z funduszy Unii Europejskiej. W kolejnych latach dotacje unijne mogą stanowić bardzo ważne źródło finansowania projektów inwestycyjnych realizowanych przez Gminę, w szczególności w zakresie wodociągów, ochrony środowiska i infrastruktury drogowej. W sytuacji braku doświadczeń w zakresie przygotowania i rozliczenia projektów współfinansowanych funduszami unijnymi, bardzo ważnym jest profesjonalne podejście do procedury aplikacji okresu 2007-2013.

1.1.2. Wydatki budżetowe

Wprowadzenie

Wydatki budżetów jednostek samorządowych, zgodnie z ustawą o finansach są przeznaczone na realizację zadań, określonych w ustawach, w szczególności na:

- 1) zadania własne jednostek samorządu terytorialnego
- 2) zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
- 3) zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia,
- 4) zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego
- 5) pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych wydatki dzielą się na:

- 1) wydatki bieżące
- 2) wydatki na obsługę długu
- 3) wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne).

Na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego, mogą być tworzone rezerwy:

- 1) ogólna, która nie może być wyższa niż 1% wydatków budżetu
- 2) celowe, których suma nie może przekroczyć 5 % wydatków budżetu.

Wydatki z budżetów samorządowych, jako wydatki publiczne, powinny być dokonywane z uwzględnieniem ustawy o zamówieniach publicznych.

Jednostki samorządu terytorialnego realizują dwie zasadnicze grupy zadań - własne i zlecone. Zadania własne wykonywane są samodzielnie, we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. Źródłem ich finansowania są środki własne, a nadzór nad wykonawstwem dotyczy wyłącznie zgodności z prawem. Inny charakter mają zadania zlecone, przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego w ramach decentralizacji władzy państwowej. Wykonywane są one w imieniu administracji rządowej, przy zapewnieniu przez nią niezbędnych na realizację środków finansowych. Nadzór poza zgodnością z prawem, dotyczy także celowości, rzetelności i gospodarności.

Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2001r. Nr 142 poz 1591) zalicza do zadań własnych Gminy następujące zadania:

- ładu przestrzennego, gospodarki terenami i ochrony środowiska,
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- wodociągów, zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymywania czystości oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i utylizacji odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą,
- lokalnego transportu zbiorowego,
- ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- oświaty, w tym szkół podstawowych, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych,
- kultury, w tym bibliotek komunalnych i innych placówek upowszechniania kultury,
- kultury fizycznej, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- targowisk i hal targowych,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- cmentarzy gminnych,
- porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej,
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej.

W zakresie zadań zleconych ustawa o samorządzie gminnym wyróżnia:

- zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, a także z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzania wyborów powszechnych oraz referendów, które mogą być nakładane na Gmina ustawowo,
- zadania wykonywane na podstawie odrębnych porozumień zawartych z organami administracji rządowej i samorządowej.

Wydatki ponoszone przez jednostki samorządu terytorialnego podzielić można pod względem przeznaczenia na dwie duże grupy:

- wydatki bieżące - związane z zapewnieniem prawidłowego funkcjonowania poszczególnych obiektów jednostek samorządu terytorialnego i zaspokajaniem bieżących potrzeb wynikających z realizacji zadań,
- wydatki inwestycyjne - służące podwyższaniu standardów i zakresu usług oraz szeroko rozumianemu rozwojowi jednostki samorządu terytorialnego.

Wydatki budżetu Gminy Wierzbica w latach 2005-2009

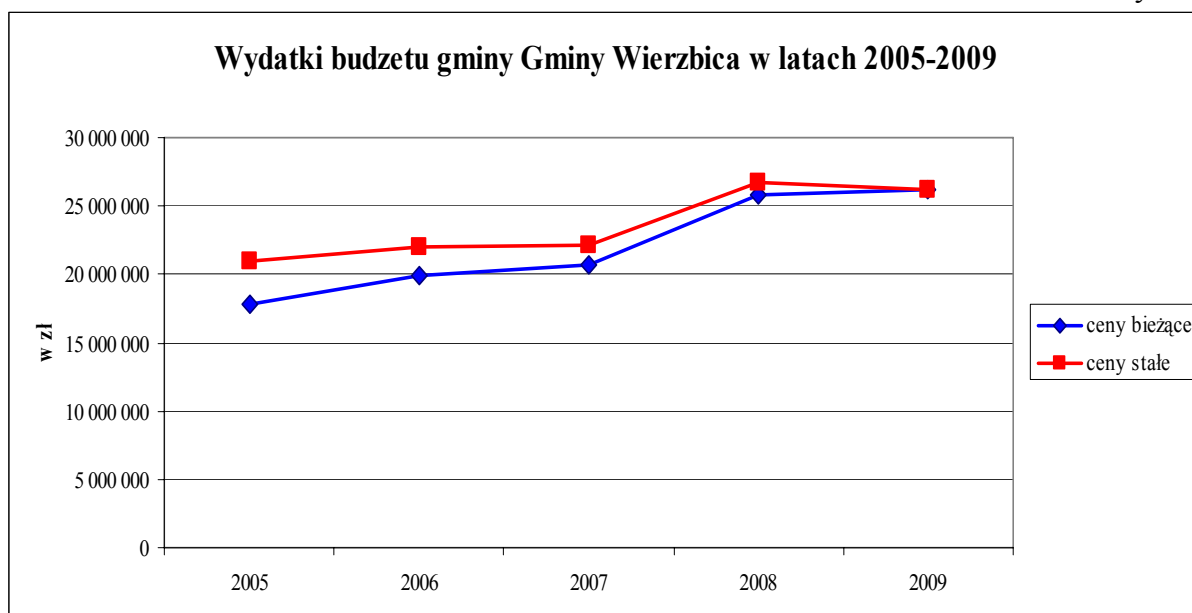
Wydatki budżetu Gminy Wierzbica wzrosły w badanym okresie z 17.807,83 tys. zł w 2005r. do 25.753,4 tys. zł w 2008r. W 2009r. zaplanowano je w kwocie 26.156,4 tys. zł. W stosunku do 2005r. w wartościach realnych nastąpił spadek ich wartości o 25,1% z 20.906,4 tys. zł w 2005r. do 26.156,4 tys. zł. w 2009r. Tempo wzrostu wydatków było o ok. 8,5 pkt proc. niższe od tempa wzrostu dochodów (jednakże wyłącznie wskutek niskiej dynamiki wydatków inwestycyjnych). Najwyższe realne wartości cechują lata 2008-2009. Szczegółowe zestawienie przedstawiono tabeli 5, zilustrowanej rys. 10.

Tabela 5

Wydatki budżetu Gminy Wierzbica w latach 2005-2009 w tys. zł

Wyszczególnienie	2005		2006		2007		2008		2009	Dynamika zmian 2009/2005 2005=100 ceny stałe
	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące i stałe	
wydatki ogółem	17 807,83	20 906,39	19 948,25	21 963,02	20 708,00	21 967,05	25 753,39	26 783,53	26 156,37	125,11
wydatki bieżące	17 692,41	20 770,89	19 663,60	21 649,63	19 401,26	20 580,85	22 607,77	23 512,08	22 525,11	108,45
wydatki inwestycyjne	115,42	135,50	284,64	313,39	1 306,75	1 386,20	3 145,62	3 271,45	3 631,26	2 679,88

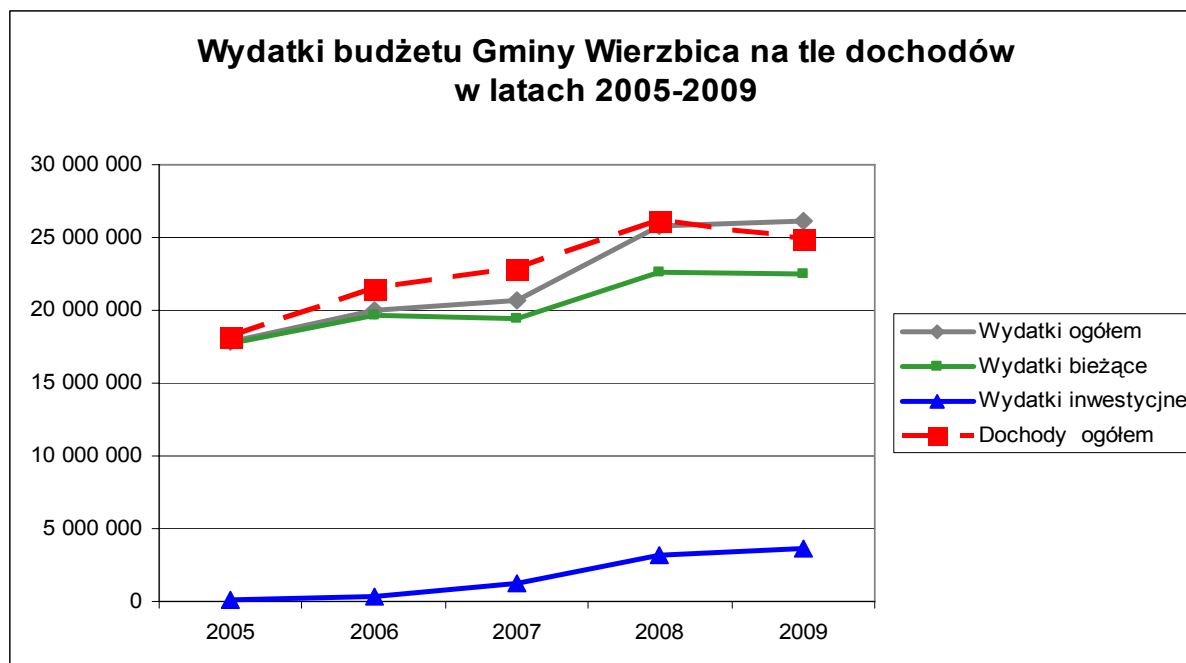
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Analiza dynamiki zmian wydatków wykazuje ich zróżnicowane wartości notowane w kolejnych latach. W wartościach nominalnych ma miejsce stopniowy przyrost wydatków w latach 2005-2007, następnie w 2008r., ich bardziej dynamiczny wzrost oraz spadek zaplanowany w 2008r. Ogólnie począwszy od 2005r. występuje tendencja niewielkiego wzrostu wydatków ogółem. Ich najwyższą wartość zanotowano w 2008r. Pewne grupy wydatków narastały mnożnikowo. Następstwo tak prowadzonej polityki uwidoczniło się wówczas w postaci wzrostu wydatków przewyższającym wielkość wynikającą z poziomu notowanych dochodów.

Dynamikę zmian dochodów na tle zmian wydatków w latach 2005-2009 obrazuje rysunek 10a. Analiza budżetu wykazała w badanym okresie zjawisko niewielkiego rozwarcia nożyc pomiędzy kierunkami oraz tempem wzrostu dochodów i wydatków budżetowych (o ok. 6 pkt. proc. na niekorzyść dochodów). Biorąc pod uwagę wartości nominalne notowane w całym okresie dochody w latach 2005-2008 były nieco wyższe od wydatków, co skutkowało zjawiskiem niedużej nadwyżki budżetowej. W 2009 r zaplanowano niewielki deficyt budżetowy. W kolejnych latach można prowadzić politykę deficytu budżetowego wynikającego z finansowania rozszerzonego zakresu zadań inwestycyjnych jednakże z zaleceniem przeciwdziałania generowaniu zbyt dużych różnic pomiędzy planowanym poziomem dochodów i wydatków. Analizy wskaźnikowe powinny być prowadzone w symulacjach wariantowych prognoz budżetu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Analiza wykresu 10a wskazuje, że w najbliższych latach pożądanym będzie dążenie władz lokalnych do wzrostu lokalnej bazy dochodowej oraz racjonalizacji wydatków bieżących. Będzie temu sprzyjać realizacja planowanych nowych inwestycji, prowadzących do zwiększenia lokalnej bazy ekonomicznej, a tym samym potencjału dochodowego Gminy. Jest to jednakże zazwyczaj proces wieloletni, ściśle powiązany z realizowaną polityką finansową.

Z punktu widzenia kształtowania długookresowej polityki rozwoju lokalnego ważnym jest monitorowanie wzajemnych relacji wydatków bieżących i majątkowych, w tym inwestycyjnych. W analizowanym okresie udział inwestycji w budżecie Gminy był niższy od średnich krajowych. Ich wartości kwotowe przekraczały w niektórych latach własny potencjał finansowy Gminy, zwłaszcza gdy równoległe notowano przyrost wydatków bieżących (co w dłuższym okresie skutkuje spadkiem wielkości inwestycji).

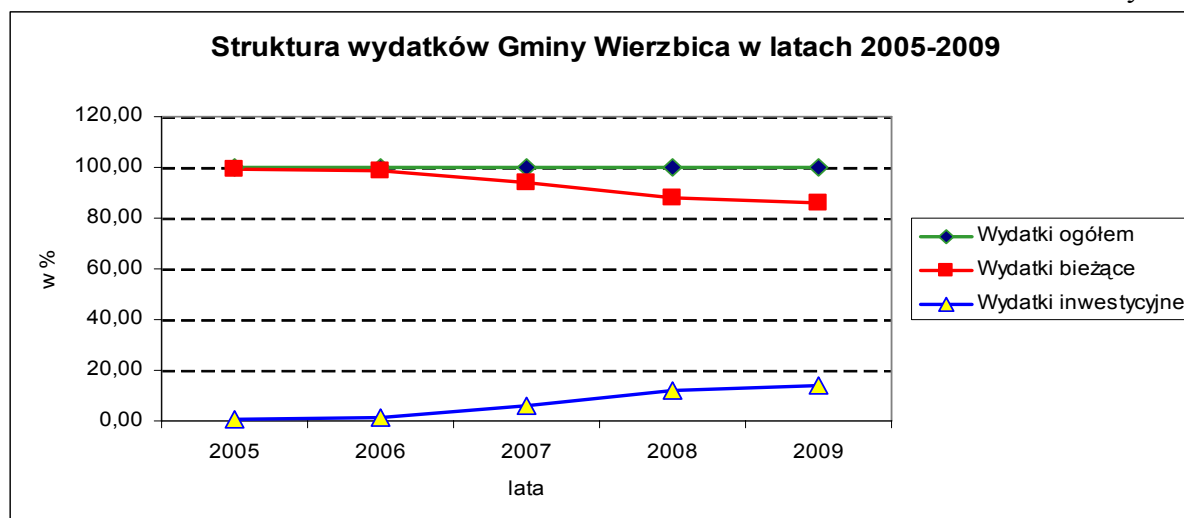
Wzajemne relacje wydatków bieżących i inwestycyjnych w budżetach Gminy Wierzbica w latach 2005-2009 przedstawiono w tabeli 6 oraz na rys.11.

Tabela 6

Struktura % dochodów budżetu Gminy Wierzbica w latach 2005-2009

Wyszczególnienie	2005r.	2006r.	2007r.	2008r.	2009r.
Wydatki ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Wydatki bieżące	99,35	98,57	93,69	87,79	86,12
Wydatki inwestycyjne	0,65	1,43	6,31	12,21	13,88

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W analizowanym okresie miały miejsce wahania wzajemnych proporcji wydatków bieżących i inwestycyjnych. Najwyższy udział inwestycji w budżecie notowano w latach: 2009 (13,9%), nieco niższy w 2008 (12,2%), a znacznie niższy w 2005r. (0,65%) oraz 2006r. (1,4%). Zanotowany udział inwestycji w wydatkach ogółem był znacznie niższy od wartości średnich. Należy zwrócić uwagę na występujące w analizowanym okresie wahania we wzajemnych relacjach wydatków bieżących i inwestycyjnych, z niepokojąco dużym przyrostem wydatków bieżących). Pozytywną jest zanotowana tendencja znacznego wzrostu wskaźnika notowanego w kolejnych latach.

W obecnej sytuacji finansowej Gminy Wierzbica zaleca się by tempo wzrostu dochodów przewyższało w najbliższych latach tempo wzrostu wydatków bieżących. Warunkiem realizacji przyspieszonego wariantu rozwoju Gminy będzie ustalenie proinwestycyjnych długookresowych proporcji podziału budżetu, w szczególności planowanych wydatków bieżących i inwestycyjnych. W kolejnych latach można zaproponować rozszerzenie frontu inwestycyjnego, bazując na wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania, w tym kredytów i pożyczek (zwłaszcza o charakterze preferencyjnym) oraz środków z funduszy europejskich. Warunkiem systematycznego zwiększania zakresu realizowanych zadań inwestycyjnych, a tym samym wzrostu bazy ekonomicznej Gminy będzie dalsza racjonalizacja gospodarki budżetowej. Zasadnicze znaczenie ma tu właściwy montaż finansowy projektów inwestycyjnych, bazujący na umiejętnym wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania.

W polityce finansowej Gminy Wierzbica, mimo trudnej obecnie sytuacji makroekonomicznej, należy dążyć do wyznaczenia stałej tendencji wzrostu wydatków inwestycyjnych. Zwiększenie dynamiki przyrostu dochodów, jak i zmiany struktury wydatków budżetu Gminy Wierzbica pozwoli podwyższyć własny potencjał inwestycyjny Gminy. W zakresie wydatków warunkiem jest dokonanie pewnych zmian w proporcjach podziału środków budżetowych na cele operacyjne i rozwojowe. Będzie to szczególnie

ważne w sytuacji przystąpienia do realizacji rozszerzonego zakresu bazującego na wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania, w tym z funduszy Unii Europejskiej oraz/lub dochodów o charakterze zwrotnym (pożyczki, kredyty bankowe, obligacje komunalne).

Wnioski

Mając powyższe na uwadze dalsza racjonalizacja gospodarki budżetowej będzie to stanowić podstawę do zwiększania frontu inwestycyjnego i umacniania bazy ekonomicznej Gminy. W kolejnych latach dalszej realizacji ścieżki wzrostu będzie sprzyjało wyznaczenie długookresowych racjonalnych proporcji podziału budżetu w części planowanych wydatków operacyjnych i inwestycyjnych oraz utrzymywanie dyscypliny w gospodarowaniu środkami bieżącymi. Zachowanie obecnego trendu gospodarowania środkami finansowymi powinno prowadzić do stabilizacji procesu inwestycyjnego, a w sytuacji pozyskiwania funduszy Unii Europejskiej, jego znacznego zdynamizowania. W obecnej sytuacji nie występuje zagrożenie zachwiania, czy utraty płynności finansowej Gminy. Stałego monitoringu wymaga jednak relacja tempa przyrostu wydatków (bieżących i inwestycyjnych) w stosunku do wzrostu dochodów budżetu, z dążeniem do takiego kształtowania relacji, by w warunkach satysfakcjonującego poziomu wzrostu długookresowo zapewnić utrzymanie płynności finansowej Gminy. Powinny temu służyć analizy kosztowo-efektywnościowe w tych działach budżetu, które w najwyższym stopniu obciążają budżet. Ich celem jest wskazanie możliwości racjonalizacji wydatków bieżących. Im szerszy będzie zakres wprowadzanych przedsięwzięć racjonalizujących, tym większe będą możliwości wzrostu potencjału inwestycyjnego Gminy.

W tabeli 7 przedstawiono zmiany struktury wydatków budżetu Gminy Wierzbica występujące w latach 2005-2009, z wykazaniem wartości średnich dla całego analizowanego. Obrazem graficznym ilustrującym zjawisko jest rys.12.

Tabela 7

Struktura wydatków ogółem budżetu Gminy Wierzbica w okresie 2005-2009.

Wyszczególnienie	2005	2008	2009	Średni udział w wydatkach 2005- 2009	2009 - wydatki w zł	Dynamika 2009/2005 2005=100	Przyrost w zł 2009-2005
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	0,64%	1,85%	0,03%	1,16%	7 730	6,82	-105 591
Transport i łączność	0,47%	4,94%	7,71%	3,27%	2 017 120	2 399,33	1 933 050
Gospodarka mieszkaniowa	7,44%	3,12%	3,48%	4,29%	909 442	68,60	-416 303
Działalność usługowa	0,31%	0,01%	0,01%	0,12%	1 644	3,02	-52 834
Administracja publiczna	7,61%	8,97%	8,94%	8,40%	2 338 220	172,51	982 815
Bezpieczeństwo publiczne i ochr.	0,42%	2,33%	1,39%	1,18%	362 858	484,93	288 031
Obsługa długu publicznego	2,21%	0,84%	0,91%	1,33%	238 534	60,54	-155 464
Oświata i wychowanie	50,43%	44,92%	47,37%	47,65%	12 391 249	137,98	3 410 982
Edukacyjna opieka wychowaw.	1,36%	1,08%	0,00%	1,20%	0	0,00	-243 015
Ochrona Zdrowia	0,42%	0,61%	0,32%	0,42%	85 000	114,21	10 574
Opieka społeczna	16,77%	18,25%	17,05%	19,36%	4 459 654	149,31	1 472 751

ANALIZA FINANSOWA I PROGNOZA BUDŻETU GMINY WIERZBICA

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska.	2,10%	3,02%	3,90%	2,63%	1 020 212	273,22	646 810
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,91%	1,78%	1,27%	1,20%	333 000	204,45	170 123
Kultura fizyczna i sport	0,36%	1,41%	0,51%	0,57%	133 056	207,00	68 778
Wydatki razem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	26 156 369	146,88	8 348 542

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

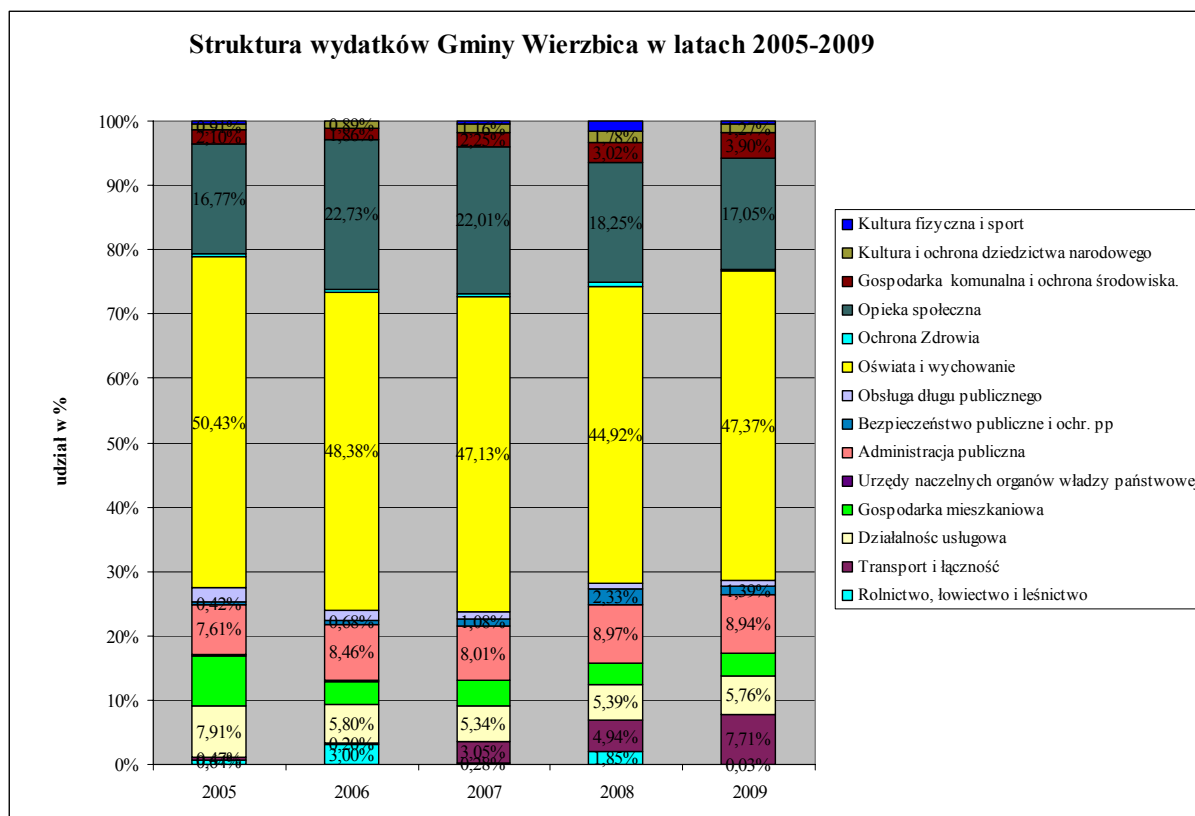
W strukturze wydatków budżetowych ogółem Gminy Wierzbica uwidoczniły się następujące relacje i proporcje:

- W całym badanym okresie największa część środków finansowych była kierowana na cele oświaty i wychowania (średniorocznie 47,65 % ogółu wydatków). W 2009r. wydatki w tym dziale zaplanowano w wysokości o 3,4 mln zł wyższej niż w 2005r. (+38,0%). Występuje także niewielka tendencja zmniejszenia ich udziału w wydatkach ogółem. Jak wykazano w analizie wydatków bieżących zanotowanej dynamice wzrostu, towarzyszyły odpowiednio wysokie kwotowe wartości przyrostów. W zestawieniu z innymi Gminami udział wydatków Gminy Wierzbica kierowanych na oświatę i wychowania można uznać za wyższy od wartości średnich. Doświadczenia wielu samorządów w Polsce wykazują, że racjonalizacja wydatków oświatowych oraz zahamowanie nadmiernego ich przyrostu pozwala zwiększyć potencjał inwestycyjny Gminy. Także w Gminie Wierzbica w dłuższym okresie należy dążyć do zracjonalizowania tej grupy wydatków. Mogą temu służyć analizy ekonomiczne wykazujące jednostkowe koszty funkcjonowania poszczególnych placówek. Z punktu widzenia gospodarowania całym budżetem koncentracja wydatków w jednej branży może mieć długookresowo negatywny wpływ na poziom zaspokojenia potrzeb w innych sferach funkcjonowania Gminy;
- W porównaniu z innymi Gminami wysoki udział cechował wydatki kierowane na cele Opieki społecznej (średniorocznie 19,4%). Ich najwyższy udział cechował lata 2006 (22,7%), i 2007 (22,0%), a najniższy 2005r. (16,8%). W analizowanym okresie wzrosły one o 1,5 mln zł. Zwraca uwagę znaczący przyrost udziału tej grupy wydatków w wydatkach ogółem. Do 2004r. istotnym źródłem finansowania tych zadań były dotacje budżetu państwa przekazywane na realizację zadań zleconych, jednak z upływem czasu stopniowo zwiększał się zakres zadań finansowanych własnymi środkami budżetów gmin. Nadal jednak większość zadań finansowana jest z dotacji celowych. Należy zakładać, że w następstwie zachodzących zmian demograficznych udział tej grupy wydatków w wydatkach ogółem będzie miał w dłuższym okresie charakter rosnący. Z drugiej strony biorąc pod uwagę lokalizację Gminy, a także wzrost jej potencjału gospodarczego względny udział tej grupy wydatków w wydatkach ogółem powinien być dość stabilny;
- Administracja publiczna stanowiła średniorocznie 8,4% ogółu wydatków budżetu, co jest wartością o kilka punktów procentowych niższą od średniej krajowej. Najwyższy poziom wskaźnika zanotowano w 2008r. (8,97%), a najniższy w 2005r. (7,6%). W tym dziele wydatki 2009r. są o 983,0 tys. zł wyższe niż w 2005r. (wzrost o 8,4%);

- Na cele gospodarki mieszkaniowej wydatkowano średniorocznie 4,3 % wydatków Gminy, najczęściej zrealizowano w 2007r. (7,4%), a najmniej w 2008r. (3,1%). Porównywalność danych z innymi samorządami jest tu ograniczona ze względu na różny zasób i stan komunalnych zasobów mieszkaniowych w różnych gminach. Zanotowany udział wydatków był niższy od wartości średnich,
- Znaczące, wyższe procentowo od średnich krajowych, środki budżetowe Gmina kierowała na cele transportu (średniorocznie 3,3%). Najwyższy ich udział w wydatkach ogółem cechował 2009 rok (7,7%), a najniższy 2006r. (0,2%). Nastąpił ich znaczny przyrost kwotowy - wydatki 2007r. są o 1,9 mln zł wyższe od dokonanych w 2005r. Biorąc pod uwagę rozmiary potrzeb w zakresie drogownictwa w najbliższych latach należy się liczyć z dalszym wzrostem wydatków, a zanotowaną dotychczas tendencję ocenić pozytywnie;
- Udział wydatków na cele gospodarki komunalnej i ochrony środowiska wyniósł średniorocznie 2,6% wydatków budżetowych i był wyższy od wartości średnich. Najwyższy poziom wskaźnika notowano w 2009r. (3,9%), a najniższy w 2006r. (1,9%). Wydatki tego działu zanotowały jednak w analizowanym okresie nieznaczny wzrost wartości kwotowej wydatków o 0,65 mln zł. Biorąc uwagę znaczenie wydatków na gospodarkę komunalną dla sprawności funkcjonowania Gminy ważnym zadaniem jest utrzymanie ich wysokiego poziomu w kolejnych budżetach Gminy;
- Wydatki działu Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego stanowiły średniorocznie 1,2% ogółu wydatków Gminy. W wartościach kwotowych przyrost wyniósł ok. 170,1 tys. zł. Ich najwyższy udział w wydatkach ogółem zanotowano w 2008r. (1,8%), a najniższy zaplanowano w 2006r. (0,9%). Analizowany okres cechuje zrównoważony poziom wydatków. Niewysoki był również udział wydatków w dziale Kultura fizyczna i sport – średniorocznie ok. 0,6% ogółu wydatków budżetowych (od 0,1% w 2006 r. do 1,4% w 2008r.) Udział wydatków w tych działach był niższy od wartości średnich.
- Koszty obsługi długu stanowiły średniorocznie 1,3% ogółu wydatków, ich udział obniżył się z 2,2% w 2005r. do 0,9% w 2009r. Wydatki 2009r. są tu o 155,5 tys. zł. niższe od zanotowanych w 2005r.;
- Wydatki działu „Bezpieczeństwo publiczne” stanowiły średniorocznie 1,2% wydatków budżetu gminy, z najwyższą wartością (2,3%) w 2008 r. i najniższą (0,4%) w 2005r. Wydatki 2009 r. są o 288 tys. zł. wyższe od zrealizowanych w 2005r.;
- Wydatki w pozostały działach sprawozdawczości budżetowej miały znacznie niższy udział w wydatkach ogółem (poniżej 1%).

Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w tabeli 7 i na rys.12.

Rys. 12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Wydatki bieżące

W latach 2005-2009 wydatki bieżące budżetu Gminy Wierzbica zwiększyły się realnie o 8,4% (z 30.365,4 tys. zł do 32.919,6 tys. zł). Ich stopniowy przyrost notowano w całym analizowanym okresie, a znaczący przyrost cechował szczególnie dwa ostatnie lata. **Tempo zmian wydatków bieżących było o 16,7 pkt proc. niższe od dynamiki wzrostu wydatków ogółem.** Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8

Wydatki bieżące w budżecie Gminy Wierzbica w latach 2005-2009

Wyszczególnienie	2005		2006		2007		2008		2009	Dynamika zmian 2009/2005 2005=100 ceny stałe
	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące i stałe	
Wydatki bieżące	17 692 409	20 770 888	19 663 604	21 649 628	19 401 256	20 580 853	22 607 771	23 512 082	22 525 110	108,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W strukturze wydatków bieżących 2009r. zdecydowanie dominowały środki kierowane na cele oświaty i wychowania (51,9%), a następnie na opiekę społeczną (19,8%), administrację publiczną (10,2%), bezpieczeństwo publiczne (6,7%), gospodarkę mieszkaniową (3,8%), gospodarkę komunalną (2,5%) kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (1,0%), kulturę

fizyczna i sport (1,1%) oraz obsługę długu publicznego (0,8%). Około 0,6% stanowiły wydatki na transport i łączność, 0,4% na ochronę zdrowia.. Szczegółowe dane obrazujące zmiany struktury wydatków bieżących obrazuje tabela 9 oraz rys. 13.

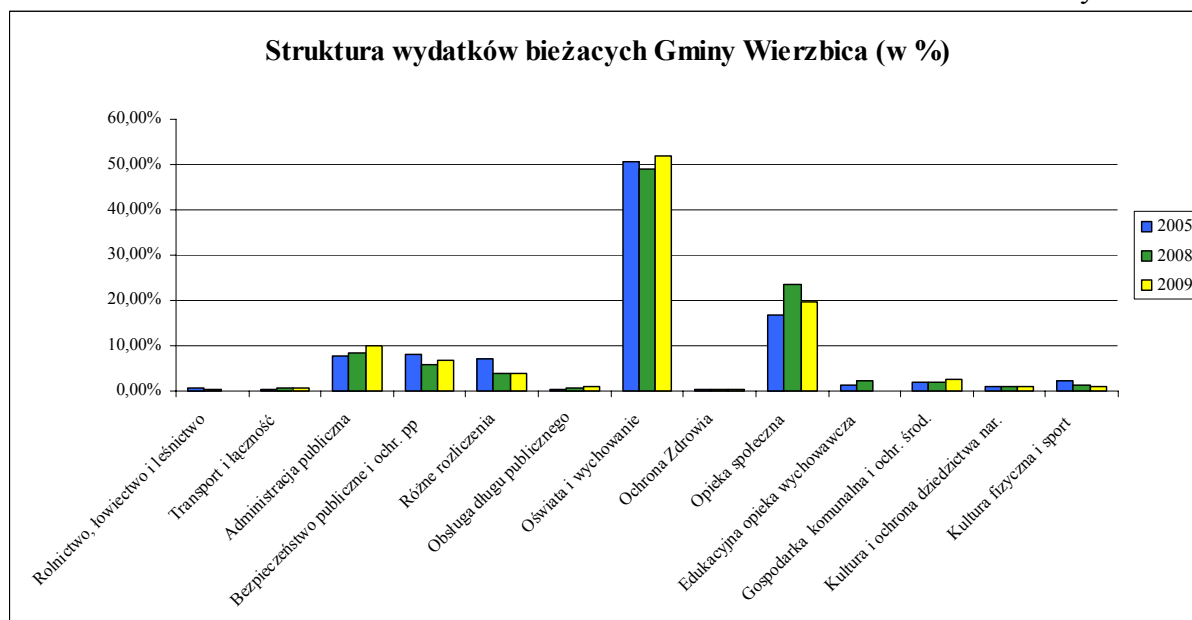
Tabela 9

Struktura wydatków bieżących w budżecie Gminy Wierzbica w latach 2005-2009 w %

Wyszczególnienie	2005	2008	2009	2009 w tys. zł
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	0,64%	0,54%	0,03%	7 730
Transport i łączność	0,48%	0,47%	0,55%	124 400
Administracja publiczna	7,63%	9,49%	10,16%	2 288 220
Bezpieczeństwo publiczne i ochr. pp	7,96%	6,14%	6,69%	1 506 550
Gospodarka mieszkaniowa	7,21%	3,07%	3,82%	859 442
Obsługa długu publicznego	0,34%	1,47%	0,83%	187 858
Oświata i wychowanie	50,53%	49,48%	51,90%	11 691 210
Ochrona Zdrowia	0,42%	0,34%	0,38%	85 000
Opieka społeczna	16,88%	20,77%	19,80%	4 459 654
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,37%	1,23%	0,00%	
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2,08%	2,25%	2,53%	570 212
Kultura i ochrona dziedzictwa nar.	0,92%	1,43%	1,03%	233 000
Kultura fizyczna i sport	2,23%	0,95%	1,06%	238534
Wydatki bieżące łącznie	100,00%	100,00%	100,00%	22 525 110

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Rys. 13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Analiza zmian wydatków bieżących w latach 2005-2009 wykazuje ich znaczny kwotowy przyrost (4,8 mln zł; dynamika wzrostu +27,3%) miał miejsce w następujących działach :

- oświata i wychowanie: + 2,751 mln zł (+30,8%),
- opieka społeczna: + 1,473 mln zł (+49,3%),
- administracja publiczna: + 0,938 mln zł (+69,6%)

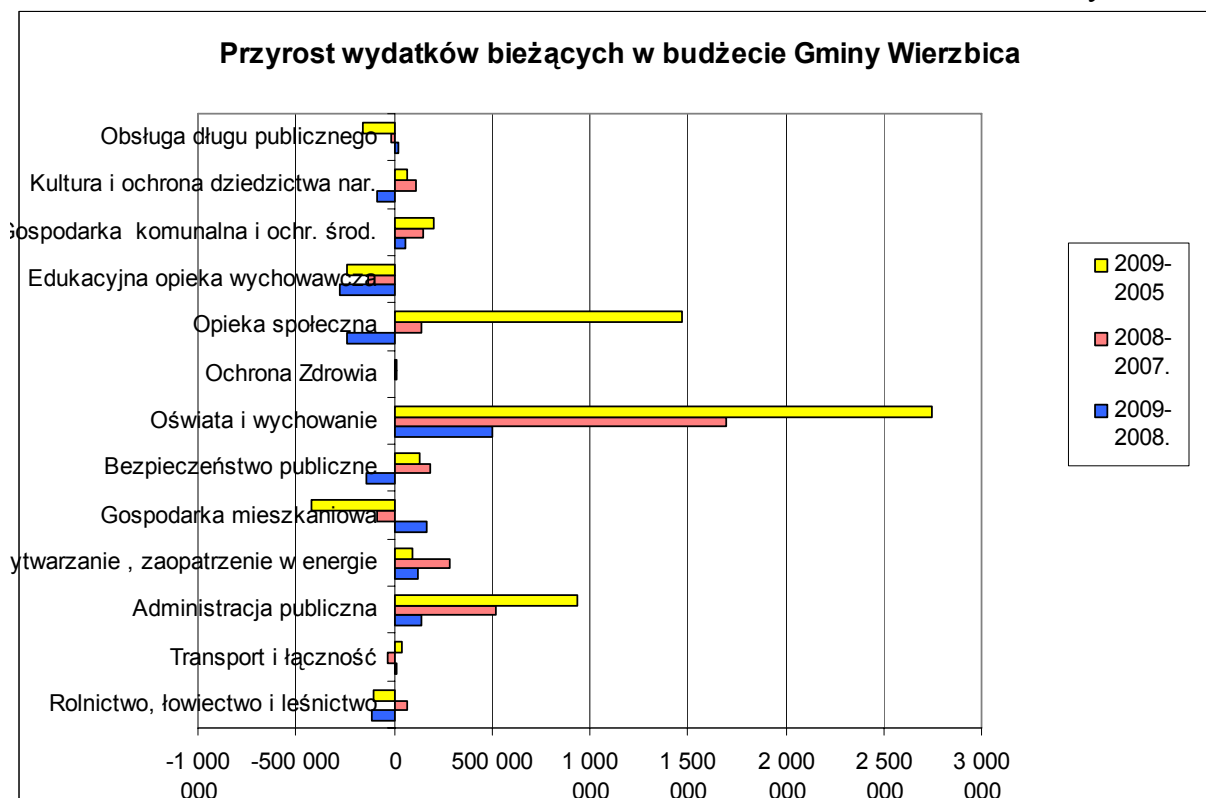
- gospodarka komunalna: + 0,202 mln zł (+54,9%),
- bezpieczeństwo publiczne: + 0,128 mln zł (+214,0%)
- wytwarzanie, zaopatrzenie w energię: + 0,098 mln zł (+7,0%),
- obsługa długu publicznego: + 0,129 mln zł (+131,2%)
- kultura i ochrona dziedzictwa narodowego: + 0,070 mln zł (+43,1%),

Z kolei zmniejszenie wydatków miało miejsce w następujących działach :

- gospodarka mieszkaniowa: - 0,416 mln zł (-32,7%).
- obsługa długu publicznego: - 0,155 mln zł. (-39,5%)
- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo: - 0,106 mln zł.

Szczegółowa analiza zmian wydatków bieżących potwierdza wykazane zmiany w gospodarce finansowej Gminy. Poniższy wykres obrazuje ich dynamikę w analizowanym okresie.

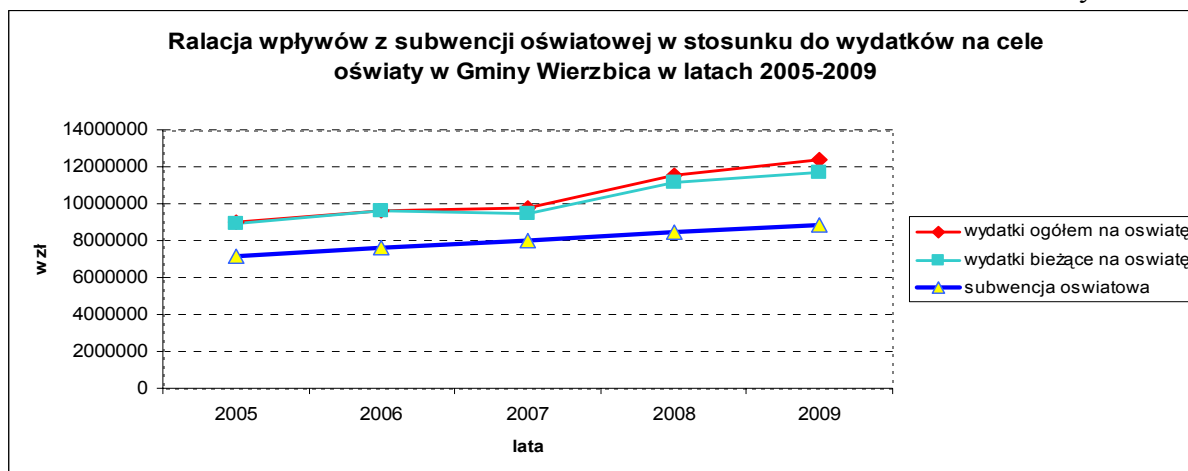
Rys. 14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż w niektórych działach przyrost wydatków bieżących znacznie przewyższał poziom inflacji, a także dynamikę przyrostu dochodów Gminy Wierzbica. Zanotowano wysoką dynamikę zmian, a jeszcze bardziej ich kwotowy wymiar, szczególnie widoczny w sferze społecznej (oświata, opieka społeczna).

W największym zakresie finansowym wydatki bieżące były realizowane w dziale „Oświata i wychowanie”. Należy podkreślić, że działano to dużym wysiłkiem finansowym budżetu Gminy. Stopień sfinansowania wydatków ogółem oraz wydatków bieżących środkami pochodzącymi z subwencji obrazują poniższe wykresy:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W całym analizowanym okresie budżet Gminy w największym stopniu obciążony jest finansowaniem zadań z zakresu oświaty i wychowania. Z tego punktu widzenia ważnym zagadnieniem jest badanie relacji kosztów funkcjonowania szkół w stosunku do dochodów uzyskiwanych z subwencji oświatowej. Dużą wagę należy przypisać także analizie kosztów jednostkowych funkcjonowania poszczególnych placówek. W 2005r. dochody z subwencji oświatowej pokryły 79,7% wydatków działu „Oświata i wychowanie”. Stopień sfinansowania wzrósł do 84,0% w 2007r. i obniżył się do 75,6% zaplanowanych w 2009r. Obecny poziom dofinansowania zadań oświatowych własnymi środkami jest w Gminie Wierzbica nieco wyższy w porównaniu z innymi podobnymi jednostkami. W kolejnych latach, w związku z prognozowaną sytuacją demograficzną, przy utrzymaniu tej samej liczby placówek, wielkość dopłat może ulec dalszemu zwiększeniu. W tej sytuacji konieczny jest szczegółowy monitoring kosztów funkcjonowania poszczególnych placówek oświatowych, z wykazaniem kosztów ogółem i kosztów jednostkowych ich funkcjonowania.

Z wykazanych zmian wynika zalecenie przeprowadzenie w kolejnych latach analiz efektywnościowych, których celem będzie zbadanie możliwości racjonalizacja wydatków bieżących. Zestawiając wydatki ogółem i wydatki bieżące lat 2005-2009 należy podkreślić, iż przy założeniu równoległej realizacji wydatków inwestycyjnych, były to przyrosty na granicy własnych możliwości finansowych Gminy. Stąd też do istotnych zadań stojących przed

władzami Gminy należy racjonalizacja wydatków bieżących – sprowadzenie ich wielkości do własnych możliwości budżetu. W przeciwnym razie nastąpi dalsze obniżenie potencjału inwestycyjnego.

Wydatki inwestycyjne

W latach 2005-2009 wydatki inwestycyjne Gminy Wierzbica wzrosły w wartościach nominalnych z 115,4 tys. zł. do 3.271,5 tys.zł w 2008r., a następnie do 3.631,3 tys. zł. w 2009r. W wartościach realnych zwiększyły się one z 135,5 tys. zł w 2005r. do 3.631,3 tys. zł., w 2009r tj. o 1.579,9%. Poziom wydatków był bardzo zróżnicowany w kolejnych latach analizowanego okresu, ze znacznym wzrostem wartości notowanym od 2007r. Widoczne jest to zwłaszcza w wydatkach lat 2008-2009. w zestawieniu z latami 2005-2006. Występująca sytuacja jest typowa dla administracyjnego modelu zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Wskazaniem byłoby wypracowanie założeń stabilnej polityki inwestycyjnej dla okresu objętego niniejszą prognozą. Pozwoli to zrationalizować realizowaną gospodarkę finansową.

Tempo wzrostu wydatków inwestycyjnych analizowane w całym okresie było znacznie wyższe od przyrostu dochodów i wydatków ogółem, wynika to jednak z bardzo niskiego poziomu inwestycji w pierwszym roku badanego okresu. Z punktu widzenia rozwoju lokalnego nie jest to zjawisko pozytywne. Szczegółowe dane obrazujące wielkość wydatków inwestycyjnych w kolejnych latach zestawiono w tabeli 10, zilustrowanej rys. 16

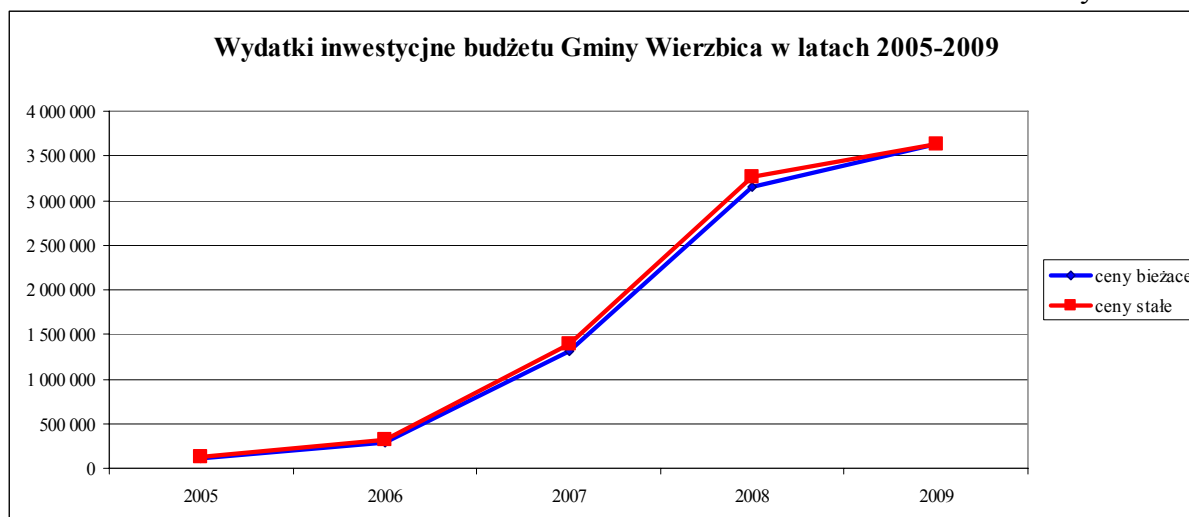
Tabela 10

Wydatki inwestycyjne w budżecie Gminy Wierzbica w latach 2005-2009 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2005		2006		2007		2008		2009	Dynamika zmian 2009/2005 2005=100 ceny stałe
	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące i stałe	
Wydatki inwestycyjne	115 418	135 501	284 642	313 391	1 306 745	1 395 604	3 145 621	3 271 449	3 631 259	2 679,88

Źródło: na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Rys. 16

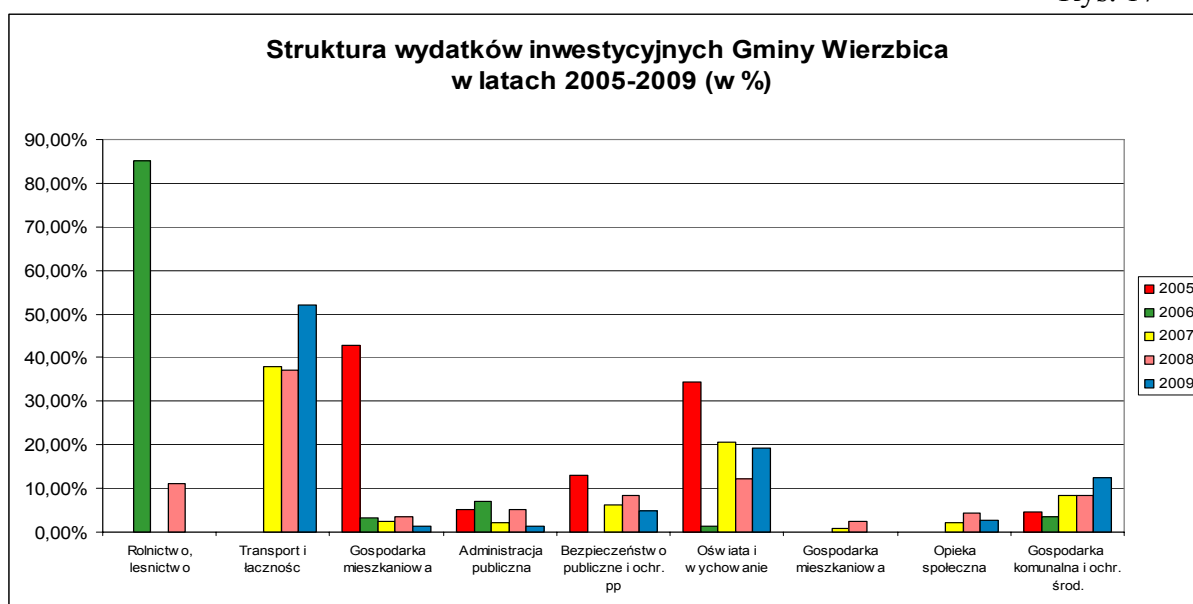

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W przyszłości wskazanym byłoby wypracowanie stabilnych proporcji podziału wydatków bieżących i inwestycyjnych z wyznaczeniem określonego tempa przyrostu inwestycji. Należy podkreślić, że zwiększanie własnego potencjału inwestycyjnego podwyższa udział własny Gminy we współfinansowaniu inwestycji środkami Unii Europejskiej (wymóg współfinansowania projektów np. w przypadku Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego możliwe jest dofinansowanie środkami UE w wysokości do 75%-85% kosztów kwalifikowanych projektu – w przypadku Funduszu Spójności – do 85%). Każdy uzyskany wzrost potencjału finansowego daje możliwość mnożnikowego pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

Strukturę wydatków inwestycyjnych Gminy w latach 2005-2009 zestawiono w tabeli 11, której ilustracją graficzną w ujęciu procentowym jest rys. 17.

Rys. 17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

Tabela 11

Struktura wydatków inwestycyjnych w budżecie Gminy Wierzbica w latach 2005-2009

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2009 w zł
Rolnictwo, leśnictwo	0,00%	85,09%	0,00%	11,25%	0,00%	0
Transport i łączność	0,00%	0,00%	37,95%	37,02%	52,12%	1 892 720
Gospodarka mieszkaniowa	42,81%	3,20%	2,57%	3,52%	1,38%	50 000
Administracja publiczna	5,20%	6,95%	2,24%	5,25%	1,38%	50 000
Bezpieczeństwo publiczne i ochr. pp	13,00%	0,00%	6,18%	8,50%	4,82%	175 000
Oświata i wychowanie	34,47%	1,33%	20,64%	12,19%	19,28%	700 039
Gospodarka mieszkaniowa	0,00%	0,00%	0,77%	2,54%	0,00%	0
Opieka społeczna	0,00%	0,00%	2,28%	4,27%	2,75%	100 000
Gospodarka komunalna i ochr. środ.	4,52%	3,42%	8,50%	8,53%	12,39%	450 000

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W strukturze wydatków inwestycyjnych budżetu Gminy Wierzbica należy zwrócić uwagę na to, iż :

- w ostatnich latach największe kwoty inwestowano w dziale „Transport i łączność” – średniorocznie 25,4% ogólnej wartości gminnych inwestycji. Udział wydatków kolejnych lat cechowało duże zróżnicowanie od 1,3% w 2006r. do 34,5% w 2005r. oraz do 20,6% w 2007r. W wartościach kwotowych wydatki były w kolejnych latach nierównomierne, najwyższe wartości odnotowano w 2008r. (1,9 mln zł) i w 2008r. (1,2 mln zł), a najniższe w latach 2005-2006r (0 zł). Inwestowanie w infrastrukturę drogową wynika z występującego zakresu ilościowych i jakościowych potrzeb inwestycyjnych; dział ten także cechuje wysoka dynamika przyrostu wydatków. W latach 2005-2009 wydatkowano łącznie 3,55 mln zł;
- corocznie wysoki udział inwestycji cechował dział Gospodarka komunalna i ochrona środowiska – średniorocznie 7,5%. Stanowiły one od ok. 3,4% ogółu wydatków inwestycyjnych w 2006r. do 12,4% w 2009r. Najwyższe kwoty zaplanowano w 2008r. – 0,45 mln zł., a najniższe w 2005r. – 0,05 mln zł. W całym okresie zrealizowano tu wydatki inwestycyjne w kwocie 0,84 mln zł;
- istotnym kierunkiem inwestowania były także potrzeby notowane w dziale Gospodarka mieszkaniowa. Stanowiły one średniorocznie 10,7% wydatków ogółem, z maksymalną wartością 42,8% w 2005r., a minimalną 2,5% w 2007r. Wydatki 2007r. wynoszą 364,1 tys. zł.;
- ważnym kierunkiem inwestowania była także oświata i wychowanie (średnio 17,6% ogółu wydatków inwestycyjnych). Tu udział wydatków był zróżnicowany w kolejnych latach analizowanego okresu z minimalną wartością 1,3% w 2006r. i maksymalną 20,6% w 2007r. oraz 19,3% w planie 2009r. Najwyższe kwoty zaplanowano tu w 2009r. 700,0 tys. zł., w całym okresie wydatki wyniosły 1,4 mln zł.;
- wydatki inwestycyjne okresu 2005-2009 w dziale „Rolnictwo i leśnictwo” wyniosły łącznie 596 tys. zł. tj. 19,3% ogółu zrealizowanych inwestycji. Wpłynęły na to jednak wyłącznie wydatki 2006r. (242 tys. zł) i 2008 r. (354 tys. zł). Tak więc wystąpiły duże różnice wartości poszczególnych lat badanego okresu;
- wydatki inwestycyjne działu Gospodarka mieszkaniowa wyniosły w latach 2005-2009 - 252 tys. zł (10,7% ogółu wydatków inwestycyjnych). Najwyższe kwoty wydatkowano tu w latach 2008 - 110,6 tys. zł., 2009 r. – 50 tys. zł oraz 2005 – 49,4 tys. zł.;
- wyższe kwoty inwestowano także w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona ppoż. – łącznie 538 tys. zł (6,5% ogółu wydatków inwestycyjnych okresu 2005-2009). Najwyższe kwoty przypadają tu na lata 2008 (267,4 tys. zł) i 2009 (175 tys. zł);
- w poszczególnych latach wyższe kwoty inwestycji zrealizowano jeszcze w dziale Administracja publiczna (ogółem 270 tys. zł), z najwyższą wartością 165,2 tys. zł) w 2008r. Z kolei dział „Kultura fizyczna i sport” obejmował 1,9% całości wydatków inwestycyjnych Gminy analizowanego okresu;

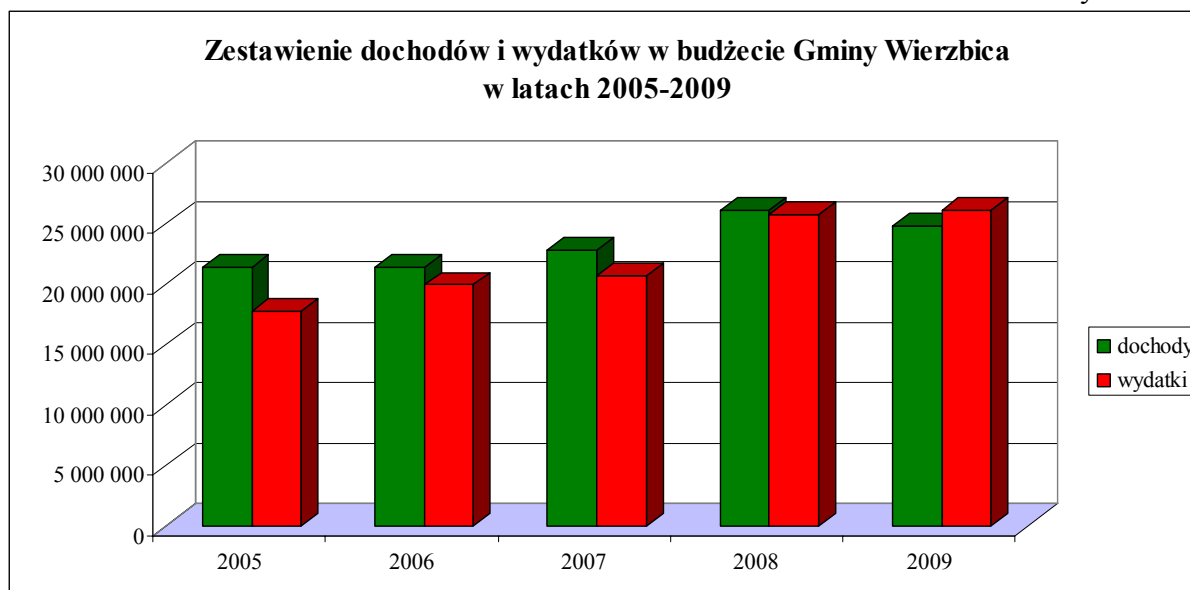
- w poszczególnych latach inwestycje w niewielkich kwotach notowano także w dziale Ochrona zdrowia (średniorocznie ok. 0,7% ogółu wydatków inwestycyjnych).

W porównaniu z innymi Gminami należy zwrócić uwagę na dekoncentrację realizowanych inwestycji – wydatki notowano w większości działów sprawozdawczości budżetowej.

1.1.3. Wynik finansowy

Na rys. 18 przedstawiono wielkość wydatków budżetowych na tle dochodów Gminy Wierzbica w latach 2005-2009.

Rys.18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Wierzbica

W gospodarce finansowej Gminy lat 2005-2008 dochody przewyższały wydatki, a w 2009r. notowany jest nieco wyższy poziom wydatków budżetowych w stosunku do osiągniętych dochodów. Zanotowany poziom deficytu budżetowego nie stanowił zagrożenia utraty płynności finansowej Gminy. Występowanie deficytu budżetowego, będącego wynikiem rozszerzonego zakresu finansowania inwestycji nie jest zjawiskiem negatywnym. Należy jednak kontrolować jego poziom, tak z punktu widzenia wymogów prawa, jak i uwarunkowań ekonomicznych.

Podsumowanie – zalecane priorytety działań dla organu stanowiącego i wykonawczego Gminy :

Wśród priorytetów polityki finansowej i gospodarki budżetowej Gminy Wierzbica na najbliższe lata należy wymienić:

- zastosowanie strategicznego modelu zarządzania gminą, z wyznaczeniem kierunków i określeniem tempa rozwoju poszczególnych sfer jej funkcjonowania;
- podjęcie działań mających na celu wzrost bazy dochodowej Gminy, tak w zakresie dochodów lokalnych jak i podatków dochodowych;

- przeprowadzenie racjonalizacji wydatków bieżących w wybranych działach (najbardziej obciążających budżet) oraz dokonanie analiz kosztów jednostkowych mających na celu ich zrationalizowanie;
- ustalenie długookresowych proinwestycyjnych proporcji podziału środków budżetowych, w szczególności planowanych wydatków bieżących i inwestycyjnych;
- umiejętny montaż finansowy inwestycji, wykorzystujący zewnętrzne źródła finansowania;
- analiza doboru i celu wydatkowania instrumentów dłużnych;
- dążenie do pozyskiwania środków finansowych z Funduszy Unii Europejskiej;
- stałe monitorowanie płynności finansowej i zdolności kredytowej Gminy.

Realizacji tych wyzwań będzie w dłuższym okresie sprzyjać wypracowanie prorozwojowej, zyskującej szeroką akceptację strategii zarządzania Gminą Wierzbica.

1.2. Stan zobowiązań kredytowych i pożyczkowych Gminy

Problemy zarządzania długiem Gminy - podstawy teorii i prawa

Dług jednostek samorządu terytorialnego, stanowiący część długu publicznego, jest zaciągany przez samorządy na sfinansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w dochodach budżetowych. Zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych jednostka samorządu terytorialnego ma prawo zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe, stanowiące zwrotne źródła dochodów. Mogą one być wykorzystywane na cele:

- pokrycia występującego w ciągu roku niedoboru budżetu jednostki samorządu terytorialnego. W praktyce zapis ten dotyczy finansowania wydatków bieżących nie mających pokrycia w dochodach budżetu Gminy. Spłata zobowiązania musi nastąpić w tym samym roku, w którym dług został zaciągnięty;
- finansowania wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach jednostki samorządu terytorialnego. Ma to miejsce w przypadku zaplanowania w budżecie Gminy wyższego poziomu wydatków niż dochodów. W takiej sytuacji źródłem pokrycia niedoboru mogą być środki pochodzące z zaciągnięcia długu. Pozyskane w ten sposób kwoty powinny służyć finansowaniu inwestycji.

Uzasadnieniem dla korzystania przez Gminę ze zwrotnych źródeł finansowania może być także wykorzystanie długu jako instrumentu wpływającego na przebieg procesów gospodarczych (np. aktywizacja rozwoju gospodarczego, niedopuszczenie do powstania recesji lub jej przeciwdziałanie).

Procedury ostrożnościowe dotyczące dopuszczalnej prawnie wysokości zadłużenia jednostki samorządu terytorialnego zostały wyznaczone przepisami ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którymi :

1. kredyty, pożyczki oraz papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego mogą być zaciągane do wysokości określonej w uchwale budżetowej,

2. łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60% dochodów tej jednostki w tym roku budżetowym;
3. łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jst poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, oraz należnych odsetek i dyskonta, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jst, nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

Dochody zwrotne mogą dać gminie podstawę do zwiększania wydatków inwestycyjnych, powodują jednak zaciągnięcie zobowiązań finansowych o określonych kosztach oraz terminach spłat. Wynikają z tego zarówno pewne korzyści jak i koszty uwidaczniające się nie tylko w realizacji projektów lecz także w całej gospodarce finansowej. Wśród korzyści można wymienić:

- pozyskanie znacznych zasobów kapitału, dającego możliwość podejmowania dużych zadań inwestycyjnych, przekraczających własny potencjał finansowy,
- stabilizację programu inwestycyjnego w dłuższym okresie czasu,
- możliwość obniżenia kosztów jednostkowych w sytuacji zwiększenia zakresu realizowanej inwestycji,
- generowanie dodatkowych dochodów budżetowych, pojawiających się w wyniku realizacji nowych inwestycji (np. wpływy z podatku od nieruchomości powstałych w wyniku realizacji projektu, wzrost wpływów z podatków wspólnych z budżetem państwa),
- obciążenie kosztami realizacji zadania większej liczby odbiorców (z wybudowanych obiektów, urządzeń i sieci korzysta nie tylko obecne pokolenie, ale i kilka kolejnych; w ten sposób następuje redystrybucja obciążeń finansowych w czasie),

Środki pozyskiwane w formie zwrotnych dochodów dłużnych wymagają racjonalnego nimi gospodarowania. Korzystanie z długu obok wymienionych wyżej korzyści pociąga za sobą także negatywne następstwa, wyrażające się m.in w :

- ponoszeniu ciężaru obsługi zadłużenia - koszty odsetek, prowizji itp.
- obciążenie przyszłych dochodów - spłata i obsługa zadłużenia zmniejsza ilość środków pozostających w swobodnej dyspozycji w kolejnych budżetach;
- potencjalnym pogorszeniu kondycji finansowej jednostki samorządowej (w skrajnej sytuacji powodującym utratę płynności finansowej) w sytuacji złego zarządzania długiem i programem inwestycyjnym.

Niekontrolowane zadłużanie się samorządów jest zjawiskiem niebezpiecznym, mogącym prowadzić do zachwiania, a nawet utraty płynności finansowej. W ocenie przyszłej zdolności kredytowej Gminy władze nie powinny bazować wyłącznie na wspomnianych zapisach ustawy o finansach publicznych. Dla każdej Gminy może to bowiem stanowić zagrożenie przekroczenia bezpiecznego poziomu zadłużenia. Wyznaczone bariery ustawowe nie odnoszą

się bowiem do ekonomicznej analizy płynności finansowej Gminy, a wynikają z oceny kondycji finansowej Gminy. Koniecznym jest stałe badanie zmian wielkości i struktury budżetu Gminy i jego zdolności kredytowej wynikającej z jego dotychczasowego i przyszłego zadłużenia. Racjonalne zarządzanie długiem wymaga prowadzenia szeregu analiz zdolności kredytowej jednostki samorządowej w dłuższym okresie. Niezbędne jest także określenie jego maksymalnego bezpiecznego poziomu oraz dobór korzystnych instrumentów dłużnych w różnych wariantach progностycznych, a także dopasowania terminów spłat do możliwości finansowych Gminy.

Istotnym problemem gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego jest właściwy dobór instrumentów dłużnych do zadań, których finansowaniu mają one służyć. Głównymi instrumentami zaciągania długu przez samorzady są kredyty i obligacje komunalne. Jeśli władze Gminy podejmą decyzję o zaciągnięciu nowego długu powinny mieć na uwadze, że wybór instrumentu dłużnego jest każdorazowo wyborem indywidualnym. Nie ma tu jednego schematu postępowania. O wyborze między kredytem a emisją obligacji decydują ostateczne warunki ustalone w negocjacjach z agentem emisji i bankiem kredytodawcą, tj. koszt uzyskania środków, terminy spłat i sposób wykupu długu oraz dostosowanie instrumentu dłużnego do możliwości finansowych i potrzeb Gminy. Najistotniejszym z wymienionych czynników jest koszt pozyskania środków finansowych, przy określonej zdolności kredytowej jednostki samorządu terytorialnego.

Zobowiązania dłużne Gminy Wierzbica w 2009 r.

Gmina Wierzbica w latach 2005-2009 prowadziła stosunkowo pasywną politykę kredytowo-pożyczkową. Na dzień 31 grudnia 2009 roku przewidywane zadłużenie Gminy wyniesie 1.500 tys. zł., W tabeli 12 przedstawiono podstawowe dane charakteryzujące poziom zadłużenia Gminy Wierzbica w latach 2005-2009.

Tabela 12

Zadłużenie Gminy Wierzbica w 2009 w zł

Wyszczególnienie	2009*
Transze kredytu	1 500 000
Odsetki	198 898
Raty kapitałowe	1 150 000
Saldo zadłużenia	1 500 000

*przewidywane zadłużenie na koniec 2009r.

Źródło: na podstawie danych UG Wierzbica

Należy zwrócić uwagę na fakt stosunkowo niskiego zadłużenia Gminy – w końcu 2009r. jest ono planowane w wysokości 1,5 mln zł. W przyszłości Gmina nadal ma wysoką zdolność do zaciągania zobowiązań dłużnych. Może być to bardzo ważne przy współfinansowaniu zadań funduszami Unii Europejskiej. W przypadku zaciągania długu należy rozważyć wykorzystanie instrumentów dłużnych stosownie do potencjału finansowego Gminy kolejnych lat, racjonalnie kształtując transze zadłużenia i terminy spłat.

W prognozie należy wyodrębnić każdy kredyt i przygotować dla niego odrębny harmonogram spłat rat kapitałowych oraz odsetek, uwzględniany następnie w projekcji wyników finansowych.

Podsumowując należy stwierdzić, iż jeśli władze stanowiące i wykonawcze Gminy Wierzbica będą chciały realizować duże programy inwestycyjne, niezbędnym będzie racjonalne korzystanie z długu komunalnego, jako elementu montażu finansowego projektów. Na podstawie posiadanej prognozy budżetu należy wykonać wówczas symulacje pozwalające oszacować wielkość bezpiecznego poziomu zadłużenia oraz dokonać doboru instrumentu dłużnego stosownie do kondycji finansowej i zakresu planowanych programów inwestycyjnych Gminy. Bezwzględnie należy unikać zaciągania długu na cele bieżącej konsumpcji. Zaleca się także rozkładanie spłaty rat kapitałowych na dłuższy okres.

1.3. Stan zobowiązań z tytułu udzielonych przez Gminę poręczeń

Na dzień opracowywania prognozy Gmina Wierzbica nie miała w swoim portfelu poręczeń.

2. ZAŁOŻENIA DŁUGOTERMINOWEJ PROGNOZY FINANSOWEJ GMINY WIERZBICA

W celu dokonania wieloletnich projekcji dochodów i wydatków budżetowych, uwzględniających trendy i kierunki rozwoju ekonomicznego Gminy opracowany został zestaw założeń, uwzględniających sytuację makroekonomiczną oraz lokalne uwarunkowania społeczno-gospodarcze. Zostały one ustalone podczas dyskusji z Władzami Gminy, a także na podstawie dokonanych analiz budżetu.

Analiza danych historycznych wskazuje, że projekcje na lata 2009-2021 nie mogą być w pełni oparte na trendach historycznych. Wynika to z procesu transformacji systemu samorządowego w latach 1990-2009, który powodował duże zmiany poszczególnych kategorii budżetowych.

W niniejszym dokumencie projekcje na lata 2009-2021 zostały oparte na najbardziej aktualnych wynikach finansowych, odpowiednio modyfikowanych o wskaźniki przewidywanej inflacji, wzrostu gospodarczego czy też inne, definiowane indywidualnie dla poszczególnych kategorii. Za wielkości bazowe obrano kwoty wynikające z uchwały budżetowej na 2009 rok.

2.1. Dochody budżetowe

W modelu finansowym zestawiono źródła dochodów budżetowych za lata 2005-2009 oraz projekcje na lata przyszłe. Podane niżej kategorie odpowiadają sprawozdawczości prowadzonej w Gminie Wierzbica.

Podatki i opłaty lokalne

Podatek rolny i leśny

Dochody z tytułu podatku rolnego i leśnego od osób prawnych w 2008 roku osiągnęły wielkość 303,8 tys. zł., a w 2009r. zaplanowano je na poziomie 233,1 tys. zł. W kolejnych latach zakłada się wzrost wpływów o wskaźnik inflacji + 20% wskaźnika PKB.

Podatek od nieruchomości

Projekcje wzrostu na lata przyszłe zaplanowano na poziomie nieco wyższym od wzrostu inflacyjnego. Wykonanie 2008r. wyniosło 3.298,0 tys. zł, a w 2009r. zaplanowano je w wysokości 3.278,7 tys. zł. W kolejnych latach założono roczne realne przyrosty ok. 3 % (przyrost wg 100% wskaźnika inflacji + 70% wskaźnika PKB).

Podatek od środków transportowych

Wzrost dochodów w najbliższych latach zaplanowano na podstawie uzyskanych wpływów z tego podatku w 2008 r. oraz wg planu na 2009 r. Wielkość dochodów wyniosła w 2008 r. 514,5 tys. zł. Plan na 2009r. zakłada kwotę 527,7 tys. zł. W kolejnych latach corocznie zakłada się realny wzrost wpływów na poziomie inflacji (przyrost wg 100 % wskaźnika inflacji + 30% wskaźnika PKB).

Podatek od posiadania psów

Wpływy z podatku od posiadania psów stanowiły bardzo niskie kwotowo wartości (w 2008r. – 18,5 tys. zł). W kolejnych latach są one powiększane o wskaźnik odpowiadający w 100% przewidywanej inflacji.

Wpływy z opłat lokalnych

Na podstawie analiz historycznych przewiduje się wzrost tej wartości o wskaźnik inflacji powiększony o 30 % wzrostu wskaźnika PKB, co sprawia, że w kolejnych latach nastąpi realny wzrost tej wielkości o 0,9%-1,0% rocznie. Wartość wpływów wyniosła w 2009r. zapisano w kwocie 351,2 tys. zł (2008r. 351,2 tys. zł) .

Podatek od spadków i darowizn

Dochody z tego źródła są bardzo trudne do zaplanowania, ponieważ zależą od wartości przedmiotu spadku lub darowizny, których nie można oszacować podczas tworzenia budżetu. W 2008 r. uzyskano wpływy w wysokości 7,8 tys. zł., na 2008r. zaplanowano je w wysokości 8,0 tys. zł. W kolejnych latach kwota bazowa jest indeksowana wskaźnikiem inflacji.

Karta podatkowa

W 2008 roku wartość dochodów z tego tytułu wykonano w kwocie 12,9 tys.zł., a w 2009 r. zaplanowano wpływy na poziomie 16,0 tys. zł. Od kilku lat ma miejsce realny spadek wpływów podatkowych z tego źródła. Na kolejne lata zakłada się realny ok. 1,0% spadek wpływów w porównaniu z poprzednim rokiem.

Opłata skarbową

W 2008 roku dochody z tytułu opłaty skarbowej wyniosły 31,4 tys. zł, a w 2009r. mają osiągnąć 30,0 tys. zł. W dalszych latach wartość dochodów z tego tytułu będzie powiększana o wskaźnik inflacji powiększony o 50% wzrostu wskaźnika PKB.

Podatek od czynności cywilnoprawnych

W 2008 roku dochody z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych osiągnięto w wysokości 120,3 tys. zł. W roku 2009 w budżecie zapisano kwotę 120,2 tys. zł. Podobne

tempo wzrostu założono dla lat kolejnych, na poziomie inflacji i dodatkowo 60% przyrostu wskaźnika PKB.

Odsetki karne

W tej kategorii znajdują się odsetki naliczone za nieterminowe regulowanie należności przez osoby fizyczne i prawne oraz za nieterminowe rozliczenia dokonywane przez Urzędy Skarbowe. W 2008 r. wpływy z tego tytułu wyniosły 9,3 tys. zł., a w 2009r. 4,4 tys. zł.

Udziały w podatkach budżetu państwa

Istotne znaczenie dla dochodów budżetowych mają udziały w podatkach dochodowych budżetu państwa : od osób fizycznych (PIT) oraz od osób prawnych (CIT).

Podatek dochodowy od osób fizycznych

W 2008 roku wpływy z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych wyniosły 2.742,1 tys. zł. W 2009r. zaplanowano je w wysokości 2.749,8 tys. zł. W kolejnych latach zaplanowano osiągnięcie kwot powiększonych o wskaźnik planowanej inflacji i 75 % wzrostu wskaźnika PKB, co będzie oznaczało coroczny realny wzrost tej pozycji o ok. 3,5%. Mając na uwadze założenia wzrostu wskaźników makroekonomicznych należy stwierdzić, iż w latach następnych osiągnięcie wpływów w zaplanowanej wysokości będzie możliwe pod warunkiem uwidocznienia się dodatkowych efektów związanych z rozwojem lokalnym.

Podatek dochodowy od osób prawnych

Dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych w 2008r. były ujemne i wyniosły -31.133 tys. zł. W roku 2008 zaplanowano kwotę 20,0 tys. zł, a w latach kolejnych powiększa się ją o wskaźnik inflacji i 75% wzrostu wskaźnika PKB, co będzie oznaczało coroczny realny wzrost wpływów o ok. 3,5% rocznie.

Pozostałe dochody

Kategoria ta obejmuje te dochody, które występują nieregularnie, co utrudnia ich kwantyfikację w następnych latach. W sumie tworzą one znaczącą grupę, ponieważ w roku 2009 dochody z tego tytułu zrealizowano w wysokości 1.607,4 tys. zł. W kolejnych latach przewiduje się wzrost inflacyjny powiększony o 75% wzrostu wskaźnika PKB (w stosunku do wielkości 2007r.).

Dochody z majątku Gminy

Na podstawie informacji przekazanych przez Urząd Gminy wiadomo, że dochody z tego tytułu będą powoli spadać, głównie ze względu na niższe wpływy ze sprzedaży składników majątkowych. Dochody z dzierżawy majątku wyniosły w 2008r. 237,8 tys. zł., a w 2009 r.

planuje się je w wysokości 226,0 tys. zł. W latach następnych dalszy wzrost przychodów tej pozycji założono na poziomie inflacji zwiększonej o 50% wzrost wskaźnika PKB. Na powyższe kwoty złożą głównie wpływ z dzierżawy. Dochody z tytułu użytkowania wieczystego wyniosły w 2008r. 85,2 tys. zł, a w 2009r. 4,0 tys. zł.

Dochody ze sprzedaży w roku 2008 wyniosły 2.643,5 tys. zł, a w 2009r. – 200,0 tys. zł. W kolejnych latach (po 2009r.) planowane są roczne wpływy na poziomie 200 tys. zł. Spadek znaczenia w dochodach ogółem wynika tu z wyczerpywania się zasobów nieruchomości, które władze Gminy decydują się przeznaczyć do sprzedaży.

Łącznie wpływy z majątku komunalnego wyniosły w 2008r. 2.964,4 tys. z., a w 2009r. zaplanowano je na poziomie 430,0 tys. zł.

Założenia dotyczące subwencji

System subwencjonowania gmin podlegał w ciągu ośmiu lat istnienia samorządu terytorialnego w Polsce ogromnym zmianom. W budżecie Gminy Wierzbica w 2009r. łączne wpływy z subwencji zaplanowano w kwocie 11.492,5 tys zł (w 2008r. 10.328,5 tys. zł).

Subwencja podstawowa /wyrównawcza

Dochody z subwencji podstawowej w 2008r. wyniosły 1.680,1 tys. zł., a w 2009r. zaplanowano je na poziomie 293,6 tys. zł.. Przyrost kolejnych lat założono na poziomie 100% wskaźnika inflacji oraz 60% wzrostu wskaźnika PKB.

Subwencja oświatowa

Dochody z tytułu subwencji oświatowej zrealizowano w 2008 r. w kwocie 8.426,9 tys. zł. W budżecie 2008r. zaplanowano kwotę 8.836,6 tys. zł. Wielkości te stanowią bardzo istotną pozycję budżetu. Na następne lata przyjęto założenia wzrostu na poziomie inflacji oraz 60% wzrostu wskaźnika PKB, co rocznie da realne wzrosty rzędu 2,7%.

Subwencja rekompensująca

W 2009r. Gmina zaplanowała wpływy z subwencji rekompensującej w wysokości 2.362,3 tys. zł, przy wpływach 2008r. - 221,5 tys. zł. Na następne lata przyjęto założenia wzrostu na poziomie inflacji oraz 60% wzrostu wskaźnika PKB, co rocznie da realne wzrosty rzędu 2,7%.

Dotacje

Dochody z tytułu dotacji wyniosły w 2008r. 5.213,95 tys. zł, a w 2009r. 4.018,3 tys. zł. Poniżej przedstawiono strukturę tej grupy dochodów.

Dotacje celowe na zadania zlecone i powierzone gminom

W 2008 roku Gmina otrzymała dotacje na zadania zlecone i powierzone w wysokości 3.856,7 tys. zł. W 2009r. zaplanowano je odpowiednio na poziomie 3.675,5 tys. zł. Wartość z 2009 r. została przyjęta za podstawę do dalszych obliczeń. Oczekuje się, że w kolejnych latach wielkość dotacji będzie rosła o wskaźnik inflacji i 60% wzrostu wskaźnika PKB.

Dotacje celowe na zadania własne

Wielkość dochodów w tej kategorii w 2009 roku wynosi 837,2 tys. zł. (w 2008r. 342,8 tys. zł). W latach następnych przewiduje się wzrost wpływów na poziomie inflacji i 50% wzrostu wskaźnika PKB.

Zadania wynikające z porozumień

Dochody w 2008 roku wyniosły tu 520,0 tys. zł., a w 2009 r. nie przewidziano tu żadnych wpływów. W kolejnych latach zakłada się wzrost wpływów na poziomie wskaźnika inflacji.

Dotacje z Funduszy UE

W 2008 roku wpływy z funduszy unijnych osiągnięto w wysokości 192,4 tys. zł., w 2009r. nie zaplanowano żadnych wpływów z tego tytułu..

2.2. Wydatki budżetowe bieżące

Rolnictwo i Leśnictwo

W 2008 roku wydatki bieżące w tej kategorii zrealizowano w wysokości 475,9 tys.zł, a w 2009r. zapisano je na poziomie 7,7 tys.zł. Przyrost kolejnych lat zaplanowano na poziomie wskaźnika inflacji + 40% wskaźnika PKB.

Transport i Łączność

Wydatki w tym dziale w 2008r. wyniosły 106,7 tys. zł, a w 2009r. 124,4 tys. zł.. Biorąc pod uwagę stan dróg i potrzeby inwestycyjne w tym zakresie, zarówno o charakterze ilościowym jak i jakościowym zaproponowany wzrost należy ocenić bardzo pozytywnie. W prognozie na kolejne lata kwota ta jest powiększana o wskaźnik inflacji plus 60% wzrostu wskaźnika PKB, co daje realny wzrost na poziomie 2,9%. Mając na uwadze występujące w tej branży potrzeby inwestycyjne, wielkość tych wydatków powinna w miarę możliwości budżetu wzrastać tak i nominalnie jak i realnie.

Gospodarka mieszkaniowa

Wydatki bieżące w tym dziale w 2008r. zostały wykonane w wysokości 692,97 tys. zł. W 2009r. zaplanowano je na poziomie 859,4 tys. zł. Wartość ta w latach następnych powiększana jest o wielkość inflacji powiększonej o 50% wzrostu wskaźnika PKB.

Działalność usługowa

W 2008r. wydatki bieżące w tej kategorii zapisano w wysokości 13,7 tys. zł. (2009r. – 231,5 tys.zł). W prognozie na kolejne lata kwota ta jest powiększana o wskaźnik inflacji i 50 % wskaźnika PKB. Ta grupa wydatków w całym okresie pozostanie w podobnej relacji do wydatków ogółem.

Urzędy naczelnych organów władzy państwowej

Wielkość wydatków w tym dziale w 2009 r. wykonano w kwocie 1,6 tys. zł budżetu. Dla następnych lat założono wzrost wydatków na poziomie wg wzrostu wskaźnika inflacji i 30% PKB.

Administracja publiczna

Suma wydatków bieżących na administrację w 2008 r. wyniosła 2.145,6 tys. zł, a w 2009r. plan zakłada kwotę 2.288,2 tys. zł. W kolejnych latach jest ona powiększana o wskaźnik inflacji, powiększonej o 50% wzrostu wskaźnika PKB. Oznacza to, że w kolejnych latach będzie miał miejsce realny wzrost wydatków o 2,5%.

Bezpieczeństwo publiczne i ochr. pp

Suma wydatków bieżących na w 2008 r. zamknęła się kwotą 332,1 tys. zł., a w 2009r. mają wynieść 187,9 tys. zł. W kolejnych latach jest ona powiększana o wskaźnik inflacji. Mając na uwadze znaczenie tych zadań w życiu społeczności lokalnej należy przypuszczać, że w kolejnych latach będzie występowała presja podwyższenia tej grupy wydatków.

Różne rozliczenia

W 2008r. wydatki w tym dziale wyniosły 1.388,1 zł, a w 2009r.- 1.506,6 tys. zł. W następnych latach założono przyrost w wysokości inflacji plus 60% wskaźnika PKB.

Obsługa długu publicznego

Wydatki bieżące klasyfikowane w tym dziale wyniosły w 2008r. 215,3 tys. zł, a w 2009r. planuje się ją na poziomie 238,5 tys. zł. Prognozy na kolejne lata wynikają z zawartych umów kredytowych oraz sytuacji makroekonomicznej kraju.

Oświata i wychowanie

Wydatki bieżące w tym dziale klasyfikacji budżetowej w 2008 r. zrealizowano w wysokości 11.186,0 tys. zł. Budżet 2009 r. to wydatki w wysokości 11.691,2 tys. zł. W kolejnych latach będzie ona powiększana o wskaźnik inflacji + 40% wskaźnika PKB. Jest to dział obejmujący największą ilość środków finansowych. Przeprowadzona tu racjonalizacja wydatków bieżących będzie sprzyjać zwiększaniu potencjału inwestycyjnego Gminy. W tym celu zaleca się analizę kosztów jednostkowych funkcjonowania poszczególnych placówek. Prognoza dla

kolejnych lat została sporządzona na podstawie dotychczasowych tendencji, zakłada się inflacyjny wzrost wydatków.

Szczegółowe zestawienie wielkości planowanych wydatków z rozmiarami zapotrzebowania, w zestawieniu z wynikami analiz kosztowych, może dać podstawy do wprowadzenia korekt przyjętych w założeniach prognozy.

Edukacyjna opieka wychowawcza

W 2008 roku wydatki w tym dziale wyniosły 227,2 tys. zł., a w 2008 r. zaplanowano je w kwocie 0 zł. W kolejnych latach w prognozie zakłada się inflacyjny wzrost wydatków. Uwarunkowania wzrostu wydatków są tu analogiczne do omówionych w dziale „Oświata i wychowanie”.

Ochrona Zdrowia

Wydatki bieżące w tym dziale wykonano w 2008 r. w wysokości 76,1 tys. zł, a w 2009r. zaplanowano je na poziomie 85,0 tys. zł. W latach następnych planuje się wzrost o wskaźnik inflacji +30% wskaźnika PKB.

Opieka społeczna

Wydatki bieżące w tej kategorii w 2008 r. wykonano w wysokości 4.696,5 tys. zł. Kwota budżetu 2009r. – 4.459,7 tys. zł - stanowi wartość bazową, która w latach następnych będzie powiększana o wskaźnik inflacji i 60% wzrostu wskaźnika PKB. Zaplanowane wyższe tempo wzrostu wydatków tej grupy wynika z następstw społecznych niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej Gminy. Zalecane są tu analizy kosztowe – na podstawie których prowadzona będzie w miarę możliwości racjonalizacja wydatków bieżących.

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska.

W roku 2008 wydatki bieżące w tej kategorii wykonano w wysokości 508,5 tys. zł. Budżet na 2009 to wartość 570,2 tys. zł. W prognozie przyjęto, iż wielkość ta będzie w latach następnych powiększana o wskaźnik inflacji i 60 % wskaźnika PKB. Należy zwrócić uwagę na znaczący spadek wielkości wydatków na gospodarkę komunalną mógłby mieć negatywny wpływ dla zachowania sprawności funkcjonowania Gminy.

Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Kwoty wydatków bieżących w tym dziale w roku 2008 wykonano w wysokości 150,2 tys. zł., a w 2009 r. planuje się 133,1 tys. zł. W kolejnych latach wartość z 2009r. będzie powiększana wskaźnikiem inflacji + 40% wskaźnika PKB.

Kultura fizyczna i sport

W 2008 roku w tym dziale wydano środki w wysokości 150,2 tys. zł. W roku 2009 założono wydatki w wysokości 133,1 tys. zł. W kolejnych latach są przeliczane o inflację oraz 30% wskaźnika PKB.

2.3. Wydatki inwestycyjne

Wieloletni plan inwestycyjny w tradycyjnym ujęciu zawiera zestawienie zadań inwestycyjnych, którego celem jest wyszczególnienie poszczególnych inwestycji realizowanych przez gminę.

Zaprezentowane poniżej zestawienie wydatków inwestycyjnych ma inny cel - pokazanie możliwości inwestycyjnych Gminy Wierzbica. Określenie możliwości inwestycyjnych odbywa się poprzez takie określenie wysokości wydatków inwestycyjnych, przy których skumulowany stan gotówki na koniec roku bieżącego stanowi co najmniej 1% dochodów z danego roku budżetowego. Oznacza to, że środki są wtedy przez Gminę maksymalnie wykorzystywane oraz że na początku przyszłego roku Gmina będzie w stanie przez pewien okres regulować swoje zobowiązania.

Zgodnie z ustaleniami z Władzami Gminy Wierzbica sporządzający niniejszy dokument zbadali kilka sytuacji dotyczących ustalania wielkości wydatków inwestycyjnych w latach następnych. Poniżej zaprezentowano wyniki tej analizy. Przedstawione scenariusze rozwoju w wersjach podstawowych bazują na przyjętych założeniach dynamiki zmian poszczególnych źródeł dochodów i kierunków wydatków. W wersjach podstawowych zostały one oszacowane na podstawie przyjętych w prognozie proporcji podziału wydatków bieżących i inwestycyjnych. Jednocześnie istnieje możliwość tworzenia innych scenariuszy, ze zmianą założeń po stronie dochodowej i wydatkowej, w zależności od zgłaszanego zapotrzebowania.

Poszczególne scenariusze rozwoju wykazują różne kierunki lokowania środków finansowych i oparte są na zróżnicowanych założeniach polityki finansowej Gminy Wierzbica. Ostateczny wybór kierunków wydatkowania środków, czy to na cele konsumpcji bieżącej, czy też cele rozwoju zależy od Władz Gminy Wierzbica. Należy podkreślić, iż istniejąca sytuacja wymaga dobrej współpracy organu stanowiącego i organu wykonawczego.

OPIS PROGNOZOWANYCH PRZEPLYWÓW FINANSOWYCH

Poniżej zostały zamieszczone zestawienia tabelaryczne obrazujące prognozowane przepływy finansowe.

SCENARIUSZ I - Własny potencjał inwestycyjny

Wartość wydatków inwestycyjnych w tym scenariuszu przyjmuje się na poziomie wielkości bazujących na dochodach zaprezentowanych w budżecie gminy oraz wskazanym poziomie wydatków bieżących, bez sięgania po dodatkowe dochody o charakterze zwrotnym (bez nowego długu). Wariant nie uwzględnia ewentualnego pozyskania środków pomocowych Unii Europejskiej. W kolejnych latach ustala się wartości wydatków na poziomie, który pozwala na to, że skumulowany stan gotówki na koniec każdego roku jest dodatni. Przy utrzymaniu dotychczas prowadzonej polityki finansowej własny potencjał inwestycyjny Gminy Wierzbica w latach 2009-2015 nie będzie wysoki i wyniesie ok.: 1,0 mln. zł w 2010r., 1,8 mln zł w 2011r., 2,4 mln zł. w 2012r., 3,2 mln zł. w 2013r. oraz 3,6 mln zł. w 2014r. i 4,45 mln zł. w 2015r. W kolejnych latach wyniesie on szacunkowo: 4,9 mln zł w 2016r., 5,4 mln zł w 2017r., 5,95 mln zł w 2018r., 6,5 mln zł w 2019 r., 7,2 mln zł w 2020r. oraz 7,7 mln zł w 2021r.

Przy takim poziomie inwestycji Gmina, w całym analizowanym okresie, zachowuje płynność finansową. **Scenariusz ten obrazuje własny potencjał inwestycyjny Gminy Wierzbica.** Szczegółowe projekcje przedstawiono w Tabeli I, zamieszczonej poniżej.

Władze Gminy chcąc zwiększyć możliwości inwestycyjne powinny podjąć działania mające na celu podwyższenie własnego potencjału inwestycyjnego do kwoty co najmniej 2,5-3,0 mln zł. rocznie w okresie 2010-2012r. Należą do nich:

- podwyższenie dochodów podatkowych budżetu gminy,
- racjonalizacja wydatków bieżących,
- rozłożenie spłaty zadłużenia na dłuższy okres – w obecnej sytuacji finansowej gminy roczne raty spłaty kredytów powinny być możliwie niskie.

Realizacja tych przedsięwzięć jest warunkiem opracowania Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Wierzbica w wartościach choć w części odpowiadających zgłaszanym oczekiwaniom.

SCENARIUSZ Ia - Własny potencjał inwestycyjny z redukcją wydatków bieżących

W scenariuszu tym przyjęto identyczne założenia w zakresie kształtowania dochodów i wydatków budżetu jak w wariantcie „Scenariusz I”, z dwoma różnicami dotyczącymi wysokości wydatków bieżących w działach „Oświata i wychowanie”. Dział ten obejmuje największą część wydatków budżetu gminy, w tym głównie wydatki bieżące. Ten wariant prognozy zakłada iż w latach 2010 oraz 2011 nastąpi redukcja wydatków bieżących w dziale „Oświata i wychowanie” odpowiednio o 3 % i 2% rocznie. W wyniku tak prowadzonej polityki nastąpił by znaczny wzrost potencjału inwestycyjnego gminy.

Oszczędności te dają możliwość do zwiększenia wielkości wydatków inwestycyjnych z finansowanych z budżetu gminy (zgodnie z wielkościami zaprezentowanymi w arkuszu budżet i projekcje). W scenariuszu tym, w porównaniu ze Scenariuszem I, wydatki inwestycyjne wznoszą łącznie do 2015r. o ok. 3,85 mln zł, osiągając w poszczególnych

latach poziom od 1,3 mln zł w 2010r., przez 2,5 mln w 2011r., 3,9 mln w 2013r. do 5,25 mln w 2015r. Wielkości te stanowią mogą podstawę do nowego montażu finansowego – pozyskania kolejnych środków np. w postaci kredytów, obligacji, PPP lub środków UE, przy zapewnieniu zwiększonego udziału własnego. Szczegółowe projekcje przedstawiono w Tabeli II, zamieszczonej poniżej.

Scenariusz ten wykazuje przykładowe korzyści racjonalizacji wydatków bieżących budżetu Gminy, dokonanych w celu generowania nowych środków służących finansowaniu rozwoju. Redukcja wydatków bieżących zalecana jest po przeprowadzeniu analizy ich kosztów jednostkowych w poszczególnych sferach funkcjonowania Gminy. Możliwa jest jego realizacja w różnych scenariuszach zakładających zróżnicowane tempo racjonalizacji wydatków bieżących.

SCENARIUSZ II - Własny potencjał inwestycyjny + kredyt

Scenariusz ten przedstawia możliwość realizacji wariantu przyspieszonego rozwoju Gminy Wierzbica w stosunku do „Scenariusza I”, zwłaszcza w okresie najbliższych kilku lat. Warunkiem jego wykonania jest sięgnięcie po instrumenty rynku dłużnego w postaci kredytu bankowego, z wydłużonymi terminami spłaty rat kapitałowych. Wartość wydatków inwestycyjnych w okresie prognozowanym przyjmuje się na poziomie, który na koniec każdego roku pozwala uzyskać dodatni skumulowany stan gotówki.

W tym scenariuszu bazując na założeniach Scenariusza I, dodatkowo począwszy od 2008r. zostają zaciągnięte nowe kredyty przeznaczone na cele inwestycje. Ich wielkość wyniesie 1,5 mln zł w 2009r., 3,0 mln zł w 2010 r., 2,8 mln zł w 2011r., 2,5 mln zł w 2012r. oraz 2,1 mln zł w 2013r. i 2014r., i 1,5 mln zł rocznie w 2015 r. Razem nowy dług na cele finansowania inwestycji zaplanowano w wysokości 15,5 mln zł (do 2015r.). Całkowitą spłatę tego zadłużenia przewidziano do 2021r. W wyniku tak prowadzonej polityki nastąpi możliwość wzrostu wielkości realizowanych zadań inwestycyjnych do poziomu 4,0 mln zł rocznie w latach 2010-2015.

W wyniku powstałych kosztów zaciągnięcia długu nastąpi pewne zmniejszenie potencjału inwestycyjnego w kolejnych latach (wskutek spłaty rat i odsetek kapitałowych). W okresie 2016-2018 przy tak realizowanej polityce finansowej własny potencjał inwestycyjny Gminy wyniesie od ok. 2,8 mln zł. w 2016r. do ok. 3,55 mln zł. w 2017r. oraz - 4,15 mln zł. w 2018r. do 5,6 mln zł w 2020r. i 6,45 mln zł w 2021r. Szczegółowe projekcje przedstawiono w Tabeli III, zamieszczonej poniżej.

Począwszy od 2016r. pojawia dalsza możliwość zaciągania nowego długu w kwotach o podobnej wartości jak w latach wcześniejszych. W kolejnych latach okresu 2010-2015 można podjąć decyzję się o zaciągnięciu kredytu w innych wartościach, jednakże zawsze w wysokości pozwalającej zachować płynność finansową w całym analizowanym okresie. Alternatywą dla zaciągnięcia kredytu może być także emisja obligacji komunalnych.

Przedstawiony scenariusz zakłada zrównoważenie budżetu, a tym samym zachowanie płynności finansowej w całym analizowanym okresie. Wariant ten jest rekomendowany do realizacji, daje bowiem możliwość realizacji wariantu szybszego rozwoju gminy.

Scenariusz III - Własny potencjał inwestycyjny + kredyt + Fundusze UE

Scenariusz ten przedstawia możliwość realizacji wariantu przyspieszonego w stosunku do Scenariusza I i Scenariusza II rozwoju Gminy w okresie następnego okresu budżetowego Unii Europejskiej. Warunkiem jego wykonania jest:

- pełne wykorzystanie własnego potencjału finansowego,
- sięgnięcie po instrumenty rynku dłużnego w postaci kredytu bankowego, zgodnie z założeniami Scenariusza II,
- racjonalizacja wydatków bieżących;
- zachowanie szybszego tempa dochodów budżetowych niż wydatków bieżących;
- uzyskanie dofinansowania funduszami UE lub innymi zagranicznymi nie podlegającymi zwrotowi na poziomie wykazanym w zestawieniu poniżej (tabela). Zgodnie z sugestią władz gminy sporządzający raport uwzględnili uzyskanie dofinansowania z Funduszy UE już w 2010r.

Warunkiem realizacji tego Scenariusza jest uzyskanie zewnętrznego dofinansowania zadań inwestycyjnych Gminy Wierzbica zgodnie z poniższym zestawieniem:

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Razem nakłady inwestycyjne w zł	3 631 259	4 720 000	4 720 000	4 720 000	4 720 000	4 720 000	4 720 000
środki własne + dług w zł	3 631 259	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Fundusze UE w zł	0	720 000	720 000	720 000	720 000	720 000	720 000
% projektów inwestycyjnych objętych dofinansowaniem	60%	60%	60%	60%	60%	60%	60%
% dofinansowania funduszami UE	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%

Przedstawiony scenariusz ma charakter hipotetyczny, należy go traktować jako scenariusz pożądany (choć teoretycznie możliwe są jeszcze korzystniejsze konfiguracje montażu finansowego). Warunkiem jego realizacji jest pozyskanie instrumentów dłużnych na zapewnienie udziału własnego we współfinansowaniu projektów unijnych oraz bardzo dobre przygotowanie projektów inwestycyjnych do dofinansowania funduszami unijnymi, a także uzyskanie pozytywnych wyników etapów oceny formalnej i oceny merytorycznej projektów. Całkowitą spłatę zadłużenia założono do 2021 roku.

- stała racjonalizacja wydatków bieżących w całym prognozowanym okresie;
- zachowanie szybszego tempa dochodów budżetowych niż wydatków bieżących;
- uzyskanie dofinansowania funduszami UE lub innymi zagranicznymi nie podlegającymi zwrotowi na poziomie wykazanym w zestawieniu poniżej (tabela).

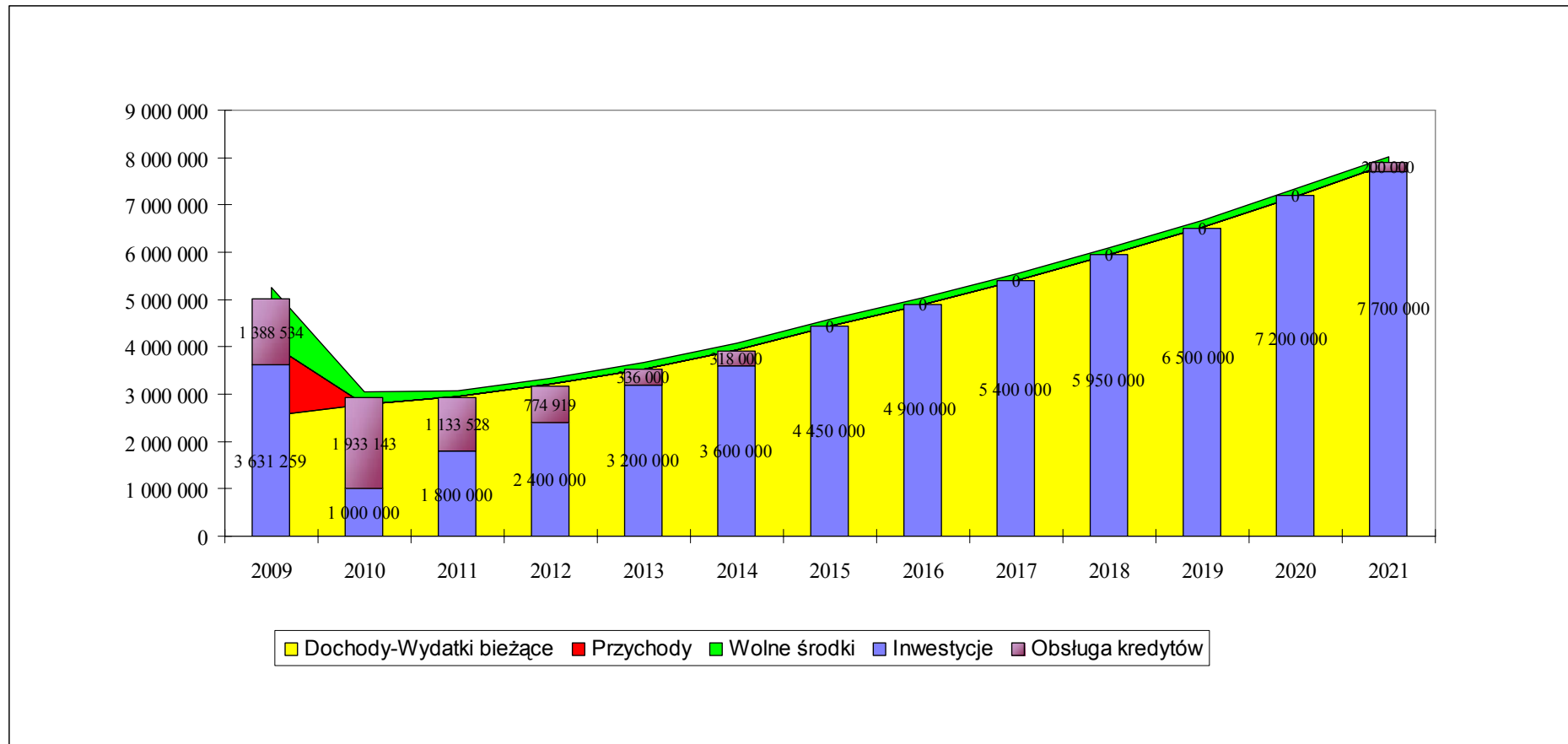
Realizując ten Scenariusz władze gminy powinny:

- maksymalizować dochody budżetowe,
- stale monitorować koszty świadczenia usług komunalnych i społecznych, dążąc do racjonalizacji wydatków bieżących,
- umiejętnie zarządzać długiem komunalnym,
- profesjonalnie przygotować projekty inwestycyjne do współfinansowania funduszami UE,

W Scenariuszu tym wartość wydatków inwestycyjnych w okresie prognozowanym przyjmuje się na poziomie, który pozwala uzyskać dodatni skumulowany stan gotówki na koniec każdego roku.

Szczegółowe projekcje przedstawiono w Tabeli III, zamieszczonej poniżej.

SCENARIUSZ I - „WŁASNY POTENCJAŁ FINANSOWY”

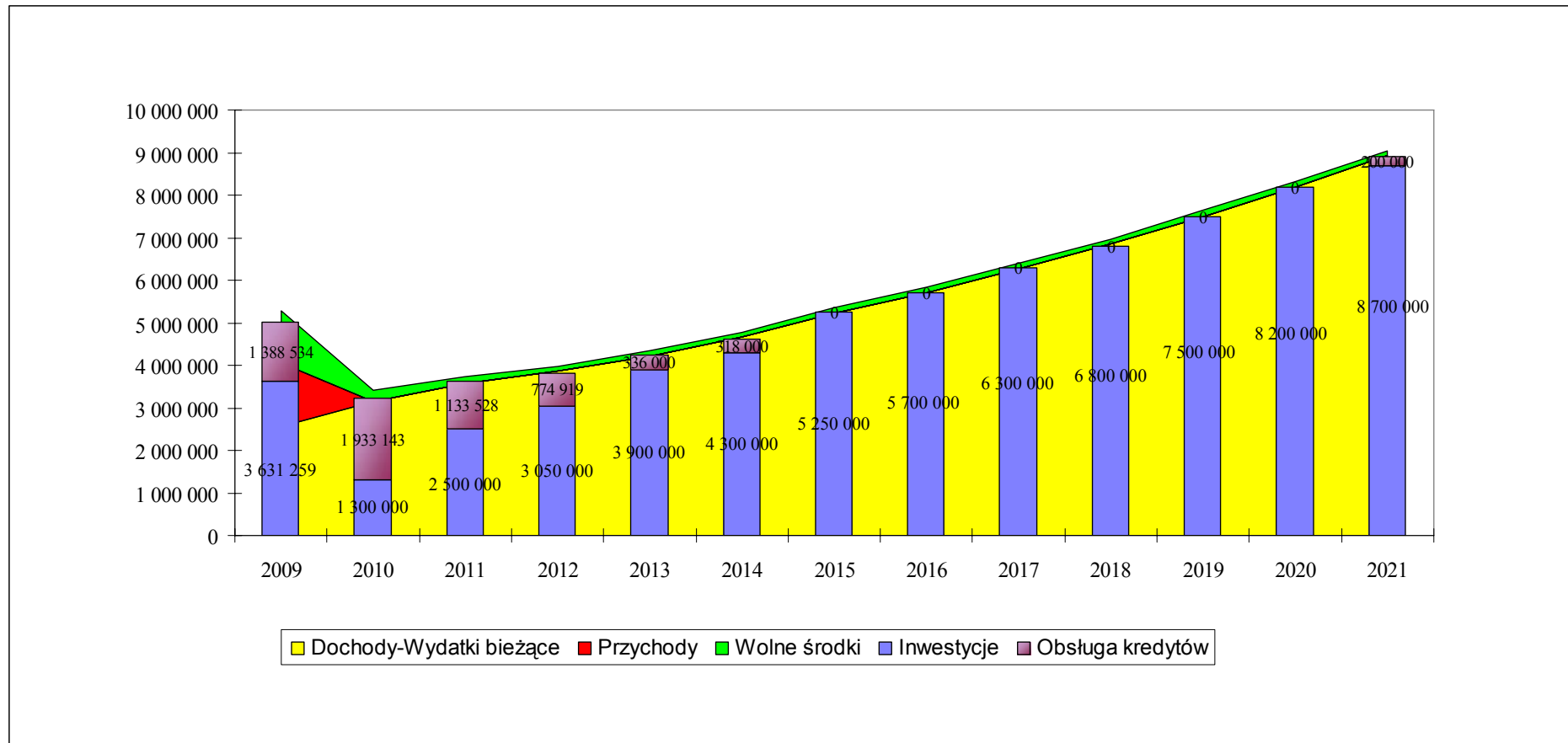

ANALIZA FINANSOWA I PROGNOZA BUDŻETU GMINY WIERZBICA

Tabela II: SCENARIUSZ Ia - „WŁASNY POTENCJAŁ Z REDUKCJĄ WYDATKÓW BIEŻĄCYCH”

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
DOCHODY OGÓLEM	24 839 949	25 710 548	26 843 599	28 289 639	30 098 969	32 240 531	34 651 154	36 767 431	39 013 836	41 398 376	43 929 553	46 616 389	49 468 466
Dochody własne	9 329 196	9 655 529	10 077 380	10 617 671	11 293 205	12 095 082	12 999 233	13 793 887	14 637 957	15 534 520	16 486 843	17 498 398	18 572 872
1. Podstawowe dochody podatkowe	6 975 494	7 225 220	7 547 754	7 961 256	8 478 167	9 091 940	9 784 116	10 392 572	11 038 898	11 725 454	12 454 745	13 229 434	14 052 347
2. Wpływy z majątku i sprzedaży	430 000	437 293	447 419	459 617	475 054	492 868	512 621	529 732	547 798	566 870	587 004	608 260	630 699
3. Dochody z działalności finansowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Pozostałe podatki i opłaty	312 000	322 406	336 419	353 968	376 015	401 747	430 479	455 565	482 117	510 220	539 965	571 448	604 771
5. Pozostałe dochody własne	1 611 702	1 670 610	1 745 788	1 842 830	1 963 970	2 108 526	2 272 018	2 416 017	2 569 144	2 731 976	2 905 129	3 089 257	3 285 055
Subwencje i dotacje	15 510 753	16 055 018	16 766 219	17 671 968	18 805 764	20 145 449	21 651 921	22 973 544	24 375 878	25 863 856	27 442 709	29 117 991	30 895 594
Subwencje ogółem	11 492 489	11 901 537	12 431 624	13 109 893	13 958 103	14 963 785	16 096 917	17 092 351	18 149 342	19 271 697	20 463 459	21 728 919	23 072 635
Dotacje ogółem	4 018 264	4 153 482	4 334 595	4 562 075	4 847 661	5 181 664	5 555 003	5 881 193	6 226 537	6 592 159	6 979 251	7 389 072	7 822 959
Dotacje UE i inne niepodlegające zwrotowi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WYDATKI BIEŻĄCE:	22 286 576	22 557 162	23 270 611	24 430 584	25 895 090	27 576 303	29 435 530	31 048 595	32 750 316	34 545 579	36 439 541	38 437 644	40 545 630
WYDATKI NA OBSŁUGĘ ZADŁUŻENIA	238 534	213 143	133 528	74 919	36 000	18 000	0	0	0	0	0	0	0
SRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE BRUTTO	2 314 839	2 940 243	3 439 459	3 784 135	4 167 880	4 646 228	5 215 625	5 718 836	6 263 520	6 852 797	7 490 012	8 178 746	8 922 836
FINANSOWANIE MBBR													
Przychody z zaciągania długu	1 500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Przychody z prywatyzacji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Splata zadłużenia	1 150 000	1 720 000	1 000 000	700 000	300 000	300 000	0	0	0	0	0	0	200 000
Pozostałe rozchody	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ŚRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE NETTO	2 664 839	1 220 243	2 439 459	3 084 135	3 867 880	4 346 228	5 215 625	5 718 836	6 263 520	6 852 797	7 490 012	8 178 746	8 722 836
INWESTYCJE I INNE WYDATKI MAJĄTKOWE	3 631 259	1 300 000	2 500 000	3 050 000	3 900 000	4 300 000	5 250 000	5 700 000	6 300 000	6 800 000	7 500 000	8 200 000	8 700 000
Roczne przepływy gotówki netto	-966 420	-79 757	-60 541	34 135	-32 120	46 228	-34 375	18 836	-36 480	52 797	-9 988	-21 254	22 836
Wolne środki na koniec roku	248 178	168 421	107 880	142 015	109 895	156 123	121 747	140 583	104 103	156 900	146 912	125 657	148 493
2008 rok - 1 214 598 zł													

SCENARIUSZ Ia - „WŁASNY POTENCJAŁ FINANSOWY Z REDUKCJĄ WYDATKÓW BIEŻĄCYCH”

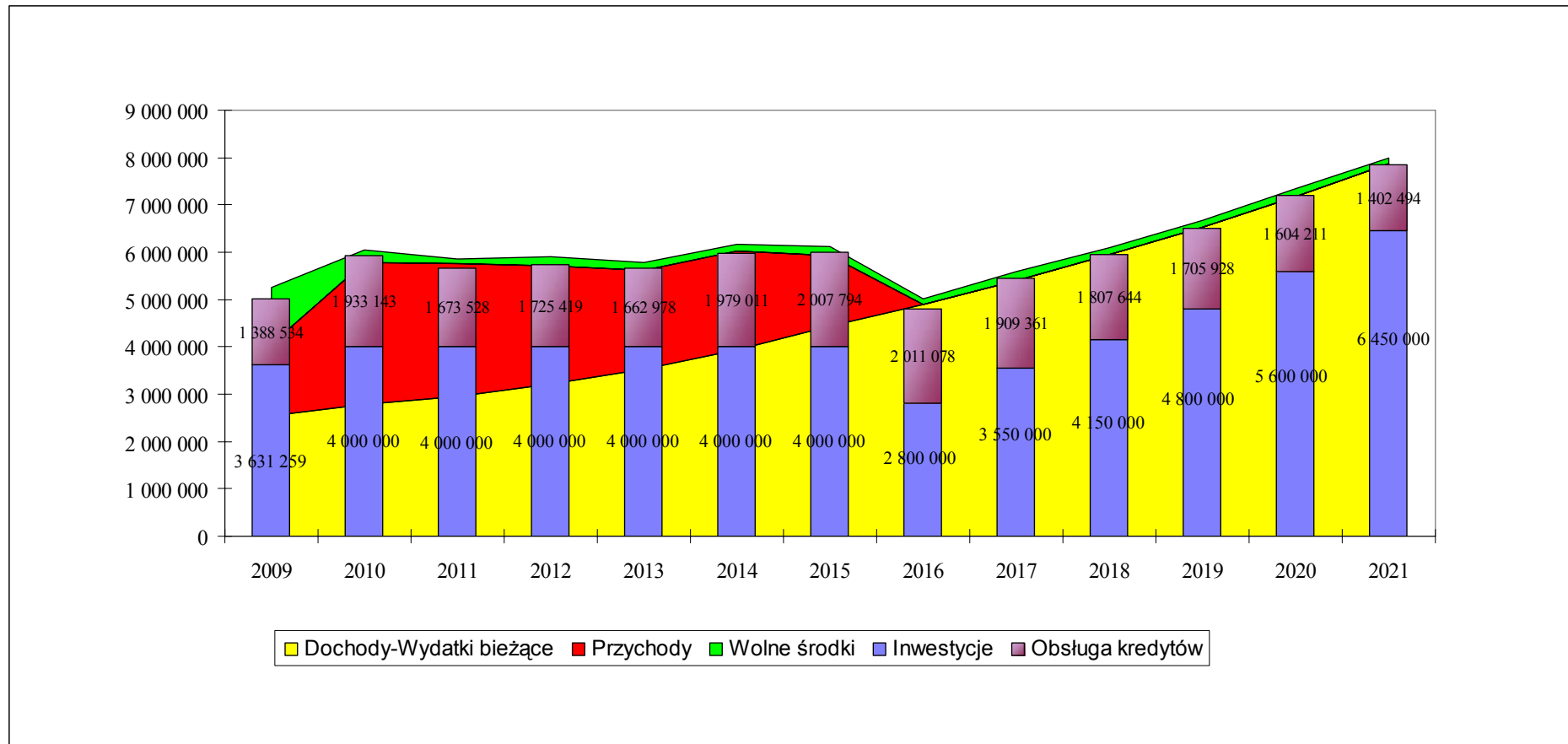

ANALIZA FINANSOWA I PROGNOZA BUDŻETU GMINY WIERZBICA

Tabela III: SCENARIUSZ II - „WŁASNY POTENCJAŁ FINANSOWY + KREDYT”

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
DOCHODY OGÓLEM	24 839 949	25 710 548	26 843 599	28 289 639	30 098 969	32 240 531	34 651 154	36 767 431	39 013 836	41 398 376	43 929 553	46 616 389	49 468 466
Dochody własne	9 329 196	9 655 529	10 077 380	10 617 671	11 293 205	12 095 082	12 999 233	13 793 887	14 637 957	15 534 520	16 486 843	17 498 398	18 572 872
1. Podstawowe dochody podatkowe	6 975 494	7 225 220	7 547 754	7 961 256	8 478 167	9 091 940	9 784 116	10 392 572	11 038 898	11 725 454	12 454 745	13 229 434	14 052 347
2. Wpływy z majątku i sprzedaży	430 000	437 293	447 419	459 617	475 054	492 868	512 621	529 732	547 798	566 870	587 004	608 260	630 699
3. Dochody z działalności finansowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Pozostałe podatki i opłaty	312 000	322 406	336 419	353 968	376 015	401 747	430 479	455 565	482 117	510 220	539 965	571 448	604 771
5. Pozostałe dochody własne	1 611 702	1 670 610	1 745 788	1 842 830	1 963 970	2 108 526	2 272 018	2 416 017	2 569 144	2 731 976	2 905 129	3 089 257	3 285 055
Subwencje i dotacje	15 510 753	16 055 018	16 766 219	17 671 968	18 805 764	20 145 449	21 651 921	22 973 544	24 375 878	25 863 856	27 442 709	29 117 991	30 895 594
Subwencje ogółem	11 492 489	11 901 537	12 431 624	13 109 893	13 958 103	14 963 785	16 096 917	17 092 351	18 149 342	19 271 697	20 463 459	21 728 919	23 072 635
Dotacje ogółem	4 018 264	4 153 482	4 334 595	4 562 075	4 847 661	5 181 664	5 555 003	5 881 193	6 226 537	6 592 159	6 979 251	7 389 072	7 822 959
Dotacje UE i inne niepodlegające zwrotowi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WYDATKI BIEŻĄCE:	22 286 576	22 918 339	23 890 171	25 080 082	26 582 518	28 306 764	30 213 251	31 867 132	33 611 809	35 452 284	37 393 829	39 442 013	41 602 709
WYDATKI NA OBSŁUGĘ ZADŁUŻENIA	238 534	213 143	373 528	445 419	505 200	558 733	587 517	590 800	489 083	387 367	285 650	183 933	82 217
SRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE BRUTTO	2 314 839	2 579 066	2 579 899	2 764 138	3 011 252	3 375 034	3 850 386	4 309 499	4 912 943	5 558 726	6 250 073	6 990 443	7 783 540
FINANSOWANIE MBBR													
Przychody z zaciągania długu	1 500 000	3 000 000	2 800 000	2 500 000	2 100 000	2 100 000	1 500 000	0	0	0	0	0	0
Przychody z prywatyzacji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Splata zadłużenia	1 150 000	1 720 000	1 300 000	1 280 000	1 157 778	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 320 278
Pozostałe rozchody	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ŚRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE NETTO	2 664 839	3 859 066	4 079 899	3 984 138	3 953 474	4 054 756	3 930 108	2 889 221	3 492 665	4 138 448	4 829 796	5 570 165	6 463 263
INWESTYCJE I INNE WYDATKI MAJĄTKOWE	3 631 259	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	2 800 000	3 550 000	4 150 000	4 800 000	5 600 000	6 450 000
Roczne przepływy gotówki netto	-966 420	-140 934	79 899	-15 862	-46 526	54 756	-69 892	89 221	-57 335	-11 552	29 796	-29 835	13 263
Wolne środki na koniec roku	248 178	107 244	187 143	171 281	124 755	179 511	109 619	198 841	141 506	129 954	159 749	129 915	143 177
2008 rok - 1 214 598 zł													

SCENARIUSZ II - „WŁASNY POTENCJAŁ FINANSOWY + KREDYT”

ANALIZA FINANSOWA I PROGNOZA BUDŻETU GMINY WIERZBICA

Tabela IV: SCENARIUSZ III - „WŁASNY POTENCJAŁ FINANSOWY + KREDYT+ FUNDUSZE UE”

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
DOCHODY OGÓLEM	24 839 949	26 430 548	27 563 599	29 009 639	30 818 969	32 960 531	35 371 154	36 767 431	39 013 836	41 398 376	43 929 553	46 616 389	49 468 466
Dochody własne	9 329 196	9 655 529	10 077 380	10 617 671	11 293 205	12 095 082	12 999 233	13 793 887	14 637 957	15 534 520	16 486 843	17 498 398	18 572 872
1. Podstawowe dochody podatkowe	6 975 494	7 225 220	7 547 754	7 961 256	8 478 167	9 091 940	9 784 116	10 392 572	11 038 898	11 725 454	12 454 745	13 229 434	14 052 347
2. Wpływy z majątku i sprzedaży	430 000	437 293	447 419	459 617	475 054	492 868	512 621	529 732	547 798	566 870	587 004	608 260	630 699
3. Dochody z działalności finansowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Pozostałe podatki i opłaty	312 000	322 406	336 419	353 968	376 015	401 747	430 479	455 565	482 117	510 220	539 965	571 448	604 771
5. Pozostałe dochody własne	1 611 702	1 670 610	1 745 788	1 842 830	1 963 970	2 108 526	2 272 018	2 416 017	2 569 144	2 731 976	2 905 129	3 089 257	3 285 055
Subwencje i dotacje	15 510 753	16 775 018	17 486 219	18 391 968	19 525 764	20 865 449	22 371 921	22 973 544	24 375 878	25 863 856	27 442 709	29 117 991	30 895 594
Subwencje ogółem	11 492 489	11 901 537	12 431 624	13 109 893	13 958 103	14 963 785	16 096 917	17 092 351	18 149 342	19 271 697	20 463 459	21 728 919	23 072 635
Dotacje ogółem	4 018 264	4 153 482	4 334 595	4 562 075	4 847 661	5 181 664	5 555 003	5 881 193	6 226 537	6 592 159	6 979 251	7 389 072	7 822 959
Dotacje UE i inne niepodlegające zwrotowi	0	720 000	720 000	720 000	720 000	720 000	720 000	0	0	0	0	0	0
WYDATKI BIEŻĄCE:	22 286 576	22 918 339	23 890 171	25 080 082	26 582 518	28 306 764	30 213 251	31 867 132	33 611 809	35 452 284	37 393 829	39 442 013	41 602 709
WYDATKI NA OBSŁUGĘ ZADŁUŻENIA	238 534	213 143	373 528	445 419	505 200	558 733	587 517	590 800	489 083	387 367	285 650	183 933	82 217
SRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE BRUTTO	2 314 839	3 299 066	3 299 899	3 484 138	3 731 252	4 095 034	4 570 386	4 309 499	4 912 943	5 558 726	6 250 073	6 990 443	7 783 540
FINANSOWANIE MBBR													
Przychody z zaciągania długu	1 500 000	3 000 000	2 800 000	2 500 000	2 100 000	2 100 000	1 500 000	0	0	0	0	0	0
Przychody z prywatyzacji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Splata zadłużenia	1 150 000	1 720 000	1 300 000	1 280 000	1 157 778	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 420 278	1 320 278
Pozostałe rozchody	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ŚRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE NETTO	2 664 839	4 579 066	4 799 899	4 704 138	4 673 474	4 774 756	4 650 108	2 889 221	3 492 665	4 138 448	4 829 796	5 570 165	6 463 263
INWESTYCJE I INNE WYDATKI MAJĄTKOWE	3 631 259	4 720 000	4 720 000	4 720 000	4 720 000	4 720 000	4 720 000	2 800 000	3 550 000	4 150 000	4 800 000	5 600 000	6 450 000
Roczne przepływy gotówki netto	-966 420	-140 934	79 899	-15 862	-46 526	54 756	-69 892	89 221	-57 335	-11 552	29 796	-29 835	13 263
Wolne środki na koniec roku	248 178	107 244	187 143	171 281	124 755	179 511	109 619	198 841	141 506	129 954	159 749	129 915	143 177
2008 rok - 1 214 598 zł													

SCENARIUSZ III - „WŁASNY POTENCJAŁ FINANSOWY + KREDYT + FUNDUSZE UE”

